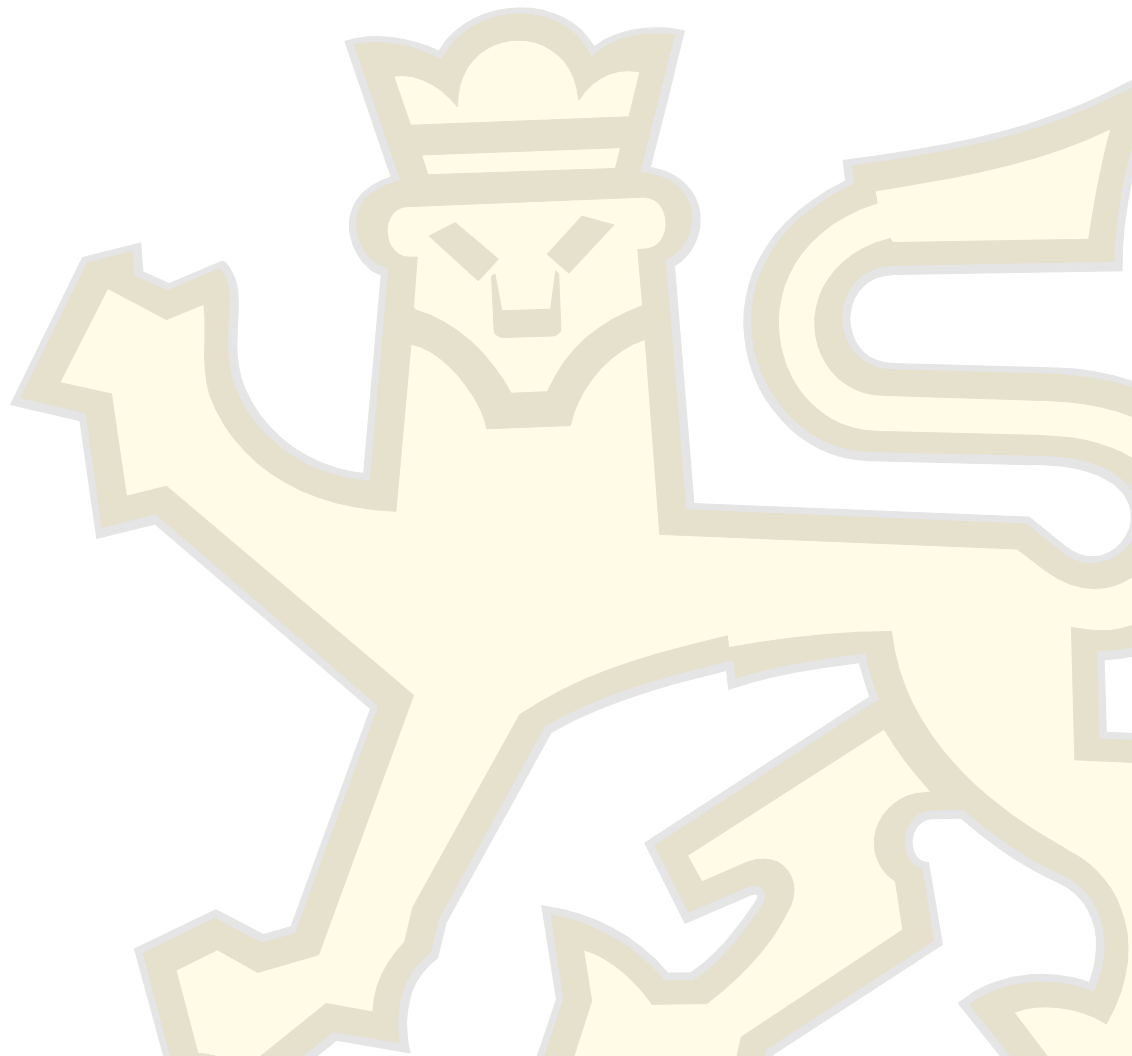

Verksamhets- berättelse

För miljö- och hälsoskyddsnämnden 2018

Ett uppföljande dokument som miljö- och hälsoskyddsnämnden
fattade beslut om 2019-02-13

Diarienummer	Dokumentnamn	Fastställt av	Beslutad	Sida
2018-2447	Verksamhetsberättelse 2018	Miljö- och hälsoskyddsnämnden	2019-02-13	1 (45)
	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
	Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Anna Nilsson		

Innehåll

Verksamhetsberättelsen.....	2
Sammanfattning	2
Ekonomiskt resultat.....	2
Tillsyn, kontroll och förrättningar	2
Höjdpunkter 2018.....	4
Bakgrund	8
Den kommunala organisationen.....	8
Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	8
Miljöförvaltningen	8
Förrättningar, tillståndsprövning och tillsyn	3
Miljöskyddstillsyn.....	3
Hälsoskyddstillsyn	7
Enskilt vatten- och avloppstillsyn	11
Områdesskydd.....	14
Samhällsbyggnad och miljöövervakning	17
Kommunala lantmäterimyndigheten	19
Livsmedelskontroll.....	21
Tillståndsenheten.....	25
Miljöförvaltningen	28
Viktiga händelser under 2018	28
Medarbetare och ledare	33
Kommunikation.....	37
Resultat för miljöförvaltningens verksamheter	40
Kommunfullmäktiges inriktningsmål och uppdrag samt uppdrag vid sidan av verksamhetsplanen	41
Ekonomiskt resultat miljö- och hälsoskyddsnämnden	42
Resultattabell miljö- och hälsoskyddsnämnden	42
Bilaga 1: Hållbarhetsperspektiven och nationella miljö kvalitetsmålen	43
Nationella miljö kvalitetsmål	45

Verksamhetsberättelsen

Den här verksamhetsberättelsen omfattar miljö- och hälsoskyddsnämndens (nämndens) verksamhet och resultat i förhållande till verksamhetsplan och budget 2018.

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag är att skapa en god livsmiljö och hållbar samhällsutveckling i Uppsala kommun. Nämnden svarar för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, strålskyddslagen, livsmedelslagen, alkohollagen, lotterilagen, tobakslagen, lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, lagen om handel med vissa receptfria läkemedel samt för den kommunala lantmäterimyndigheten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden stöds av miljöförvaltningen.

En stor del av nämndens arbete utgörs av tillsyn och kontroll inom nämndens ansvarsområden. Därutöver arbetar nämnden mot de inriktningsmål och uppdrag som ges av kommunfullmäktige varje år. Uppföljning av nämndens arbete med inriktningsmål och uppdrag finns i separat uppföljning, se rapport *Uppföljning av verksamhetsplan 2018*.

Ekonomiskt resultat

Nämnden har bedrivit verksamheten i enlighet med verksamhetsplan och budget för 2018.

Förvaltningens resultat uppgår till 12 tsek och uppnår budget. Utfallet ligger inom prognosspannet om 272 tsek med en osäkerhet på +/- 400 tsek. Alla avdelningar uppnår sina resultatmål.

Tillsyn, kontroll och förrättningar

Miljöskyddstillsyn

Nämnden genomförde den förebyggande tillsynen som finansieras med årsavgifter och kommunbidrag som planerat. Nämnden genomförde inte all planerad förebyggande tillsyn som finansieras med timavgifter. Orsaken var bland annat att arbetet med ett nytt diarie- och ärendehanteringssystem samt ny behovsutredning och taxa för miljöbalkstillsynen tog längre tid än beräknat.

Hälsoskyddstillsyn

Nämnden genomförde den förebyggande och uppföljande tillsynen enligt planen. Sommarens värmebölja visade på vikten av nämndens tillsyn av till exempel solskydd på förskolor och höga temperaturer på vård- och omsorgsboenden. Den medförde också att antalet klagomål på buller ökade jämfört med tidigare år.

Flera tillsynsprojekt genomfördes. Nämnden gjorde bland annat en stor satsning på att följa upp arbetet med giftfri miljö i förskolor och förskoleklasser, ett projekt med uppsökande bostadstillsyn i Gottsunda Valsätra och ny tillsyn på fritidsklubbar.

Enskilt vatten och avloppstillsyn

Nämnden genomförde en extra satsning på tillsyn av små avlopp. Tillsynen av gamla avlopp utan efterföljande rening och tillsyn av mindre reningsverk fortsatte. Därtill startade nämnden flera mindre nya tillsynsinsatser samt påbörjade planering av kommande års omfattande tillsynskampanj. Antalet ansökningar om tillstånd för enskilt avlopp var färre än beräknat och kunde handläggas inom utsatt tid.

Områdesskydd

Nämnden var delaktig i bildandet av de tre nya kommunala naturreservatet Kronparken, Årike Fyris och Hammarskog. Nämnden fortsatte utveckla tillsynen av strandskydd med fokus på att avsluta tillsynsärenden från Björklinge-Långsjön som påbörjades 2017. Antalet inkommande ärenden var större än förväntat, både vad gäller ansökan om dispens från strandskyddet och för dispens/tillstånd för naturreservat.

Samhällsbyggnad och miljöövervakning

Nämnden yttrade sig över betydligt färre nya detaljplaner än förväntat. Även antalet bygglovsremisser var lägre än tidigare år och en konsekvens av att den höga byggtakten stannat av.

Nämnden följde noga utvecklingen av luftkvaliteten i staden och kunde konstatera att miljö kvalitetsnormen för kväveoxider överskreds även 2018. Miljö kvalitetsnormen för partiklar klarades vilket var en förbättring jämfört med 2017.

Kommunala lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten fattade färre beslut än planerat (262 stycken), vilket bland annat berodde på lägre bemanning samt glapp mellan medarbetare som slutat och nya på plats. Under året kom det in något färre ansökningar än planerat (272 stycken), vilket kan vara en följd av att läget inom branschen har mattats av.

Livsmedelskontroll

2018 har varit ett framgångsrikt år för livsmedelskontrollen eftersom planen för den planerade kontrollen (kontroll som finansieras av årsavgifter) kunde genomföras med något enstaka undantag. Vi bedömer därför att vi har levererat den mängd kontroll som vi tagit betalt för. Flera tidsödande klagomål om exempelvis otillåtna färgämnen har inkommit. Cirka 8 kontrollbesök per arbetsdag har gjorts under året (totalt 1 891 kontrollbesök).

Tillståndsenheten

Enheten klarade sina uppsatta mål. Alla företag med permanent alkoholtillstånd granskade i den inre tillsynen (granskning av bland annat handel och vandel). I den yttre tillsynen ute på serveringsställena kontrolleras exempelvis berusningsnivå och ordning. Totalt gjordes 239 tillsynsbesök vid 30 olika tillfällen. Viktiga genomförda insatser som kan nämnas är också den särskilda satsningen på tillsyn på butiksförsäljning av tobak samt åtta genomförda utbildningstillfällen i *Ansvarsfull alkoholservice*.

Höjdpunkter 2018

Stärkt skydd av grundvattnet

Nämnden bidrog till arbetet med att ta fram en strategi för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarna ur grundvattensynpunkt. Riktlinjerna antogs i kommunfullmäktige i april. Under hösten deltog sedan nämnden i arbetet med att ta fram en övergripande vägledning till hur riktlinjerna ska tillämpas. Detta blir en mycket viktig fråga för att skydda den stora grundvattenförekomsten inom kommunen.

Giftfri förskola och förskoleklass

Nämnde genomförde ett projekt om giftfri förskola och förskoleklass för att bidra till miljö kvalitetsmålet giftfri miljö och på sikt minska barn och ungas exponering av kemikalier och farliga ämnen i deras vardagsmiljö. Under flera år har Uppsalas förskolor arbetat med konceptet "giftfri förskola" för att minska förskolebarns exponering av kemikalier och farliga ämnen i vardagen. För att följa upp utvecklingen i förskolor och förskoleklasser genomförde nämnden en provtagning av damm för att undersöka förekomsten av kemikalier och farliga ämnen och informations- och utbildningsmaterial togs fram. Syftet var att bidra till ökad kunskap och medvetenhet samt visa på vikten av bra städning och ventilation för en giftfri vardagsmiljö för barn och unga. Projektet kommer att fortsätta under 2019.

Luftkvaliteten i centrala staden förbättrades men utmaningar kvarstår

Nämnden följde noga utvecklingen av luftkvaliteten i staden och kunde konstatera att miljö kvalitetsnormen för kväveoxider överskreds även 2018. Miljö kvalitetsnormen för partiklar klarades 2018 efter att dammbindningsåtgärderna på gatan anpassades. För att komma tillrätta med den bristande luftkvaliteten i staden behöver arbetet med åtgärdsprogrammet att intensifieras under 2019.

Nya naturreservat

Tre nya kommunala naturreservat bildades under året, Kronparken, Årike Fyris och Hammarskog. Dessa fina naturområden nära staden kommer vara viktiga rekretionsområden under lång tid framöver. Nämnden kommer genom tillsyn att följa upp hur reservatsföreskrifter och skötselplaner följs.

Den höga byggtakten stannade av

Den minskade byggtakten avspeglades i nämndens verksamhet med avsevärt färre nya detaljplaner som granskades. Även antalet remisser av nya förhandsbesked och bygglov var betydligt färre än tidigare år liksom antalet tillståndsansökningar för enskilt avlopp och ansökningar till lantmäterimyndigheten. Nämnden fortsatte att utveckla samarbetet med plan och byggnadsnämnden kring viktiga frågor för en växande stad till exempel buller och luftkvalitetsfrågor.

Bostadsprojekt för bättre inomhusmiljö

Nämnden genomförde ett projekt med uppsökande bostadstillsyn i Gottsunda-Valsätra. Projektet syftade till att förebygga ohälsa och öka kunskapen om inomhusmiljö och nämndens verksamhet i utsatta områden.

Minskad övergödning genom extra satsning på enskilda avlopp

Arbetet med att minska bidraget till övergödning och smittspridning från bristfälliga små avlopp har intensifierats under året. Uppsala har en av Sveriges största befolkningar på landsbygden och antalet små avlopp är mycket omfattande. Nämnden har under året ökat tillsynen av små avlopp.

Högfluorerande ämnen i mark och grundvatten

Nämnden fortsatte under året att bevaka kunskapsutvecklingen och bedömningar av förekomst av högfluorerade ämnen (PFAS) i mark och grundvatten. Försvarsmaktens tidigare verksamhet på Ärna har pekats ut som en källa, men PFAS förekommer också i andra verksamheter i kommunen enligt nämndens kartläggning. Under 2018 ställde nämnden bland annat krav på undersökning och åtgärder gällande PFAS på de fastigheter som brandförsvaret är och har varit verksamma på.

EU-kommissionens workshop kring e-handel

I oktober var nämnden inbjuden till Irland för att tillsammans med Livsmedelsverket representera Sverige vid EU-kommissionens workshop kring e-handel. Syftet med workshopen var att utbyta erfarenheter och nämnden presentera då sitt arbete med kontroll av e-handel.

Länsstyrelsens granskning av tillsynen av serveringstillstånd, tobak och folköl

I början på året lämnade Länsstyrelsen sin rapport från sin granskning av nämndens tillsyn av serveringstillstånd, tobak och folköl. Länsstyrelsen i stort var nöjda med tillsynen, men hade några synpunkter. Bland annat uppmanade man nämnden att göra vissa justeringar i kommuns riktlinjer gällande serveringstider för serveringstillstånd.

Nya taxor/avgifter och tillsynsbehovsutredning enligt miljöbalken

Under 2018 tog nämnden fram en ny utredning av tillsynsbehovet som ligger till grund för tillsynen enligt miljöbalken och strålskyddslagen. Därefter reviderades Uppsala kommuns taxa för tillsyn enligt miljöbalken och strålskyddslagens områden.

Taxan för prövning av serveringstillstånd och tillsyn har varit oförändrad under många år på grund av ett tidigare överskott. Då överskottet var på väg att ta slut beslutade kommunfullmäktige i slutet av 2018 om en höjning och justering av taxorna inom området.

Nöjdare kunder

Miljöförvaltningen har under de senaste åren haft höga siffror på kundnöjdhet. I den senaste mätningen från 2017 har förvaltningen fått NKI¹-värde 77, vilket värderas högt. Resultatet är bättre än snittet för Sveriges samtliga kommuner.

Under året har en rad insatser gjorts för att ytterligare utveckla miljöförvaltningens kundbemötande och service. Bland annat har förvaltningen arbetat aktivt med värdegrunden, utbildats i klarspråk, genomfört olika informationsinsatser, uppdaterat informationen på uppsala.se och arbetat med att få ner handläggningstiderna. Fördjupade och framåtblickande

¹ Nöjd-Kund-Index (skala 1-100).

diskussioner har förts om servicegrad och servicenyta som kommer fortsätta 2019. Kundnöjdhet är en av prioriteringarna i verksamhetsplaneringen inför nästa år.

Stärkt beredskapsarbete

Krisberedskapen inom nämnden har tydligt stärkts under året. Miljöförvaltningen genomförde under hösten 2019 en krisövning i form av ett seminarium med scenariot "Översvämning".

Den långvariga värmeböljan och medföljande torkan under sommaren medförde utmaningar för förvaltningen. Dessutom inträffade en större översvämning och en bredbandskabel till förvaltningens lokaler grävdes av. Miljöförvaltningen har utvärderat händelserna och har tagit fram nya rutiner med anledning av detta. Dessa arbetas in i den uppdatering av ledningsplanen för allvarlig störning som kommer beslutas i början av 2019.

Förvaltningen deltog i december i kommunens krisberedskapsutbildning tillsammans med Uppsala Vatten. Under året deltog förvaltningen även i kommunens arbete med en risk- och sårbarhetsanalys samt i kommunens arbete med att ta fram en nödvattenplan. Dessa erfarenheter kommer också arbetas in i ledningsplanen.

Under året har en utredning kring en eventuell uppbyggnad av en intern operativ beredskapsorganisation genomförts. Arbetet med att införa organisationen sker under 2019.

Nytt ärende- och diarietföringssystem

Miljöförvaltningen deltar med ett eget delprojekt inom det kommungemensamma projektet Digitalt handläggarsystem (DHS). Under perioden har arbete med kravinsamling och analys genomförts tillsammans med leverantören Tieto. Arbetet har tagit mycket tid och resurser i anspråk 2018 och kommer fortsätta göra det under 2019.

Ny informationshanteringsplan

Under perioden har miljöförvaltningen tillsammans med arkivsamordnare från KLK arbetat med att ta fram en informationshanteringsplan för miljö- och hälsoskyddsnämnden och en för den kommunala lantmäterimyndigheten. Dessa ska ersätta de nuvarande bevarande- och gallringsplanerna och börjar gälla från och med den 1 januari 2019.

Satsning på personsäkerhet och kompetensförsörjning

Under 2018 genomfördes inom det systematiska arbetsmiljöarbetet informationsinsatser kring personsäkerhet (hot och våld) och kring vikten av att rapportera tillbud, olycksfall och arbetsjukdom i kommunens gemensamma system KIA.

Miljöförvaltningen har under året tagit fram en kompetensförsörjningsplan. Syftet är att attrahera ny kompetens, få till en effektivare rekryteringsprocess, utveckla kompetensen hos medarbetarna och behålla nödvändig kompetens över tid.

Högst resultat i kommunens medarbetarundersökning

Årets medarbetarundersökning gav ännu ett bättre resultat än året innan. Miljöförvaltningen har högst siffror i hela kommunen både 2016, 2017 och 2018 vid en jämförelse av hållbart medarbetarengagemang (HME) där områdena motivation, ledarskap och styrning ingår.

Miljöförvaltningens svarsfrekvens var 95 %. Fortfarande finns utvecklingsområden kopplade till arbetsbelastning och stress varför en handlingsplan togs fram

Uppsala kommuns värdegrund

Under våren lanserades Uppsala kommuns värdegrund som sammanfattas av tre påståenden; göra skillnad, arbeta tillsammans, välkomna nyskapande. Värdegrunden har aktiverats på förvaltningen i flera steg under året, bland annat fick värdegrunden ett stort fokus på de årliga förvaltningsdagarna i november där samtliga medarbetare deltog.

Ökad satsning på extern kommunikation

En stor satsning gjordes på den externa kommunikationen under året. Förvaltningens närvaro på uppsala.se ökades där flera nya sidor togs fram för att hjälpa medborgaren göra rätt. En ökad närvaro på sociala medier och aktivt mediearbete ingick också i satsningen. Dessutom gjordes flera stora informationsinsatser, exempelvis den om Livsmedelskollen, radon i småhus samt giftfri miljö i förskola och skola.

Miljösamverkan

Miljöförvaltningen var med och startade Miljösamverkan Uppsala län under året. Samarbetet förväntas stärka kompetensen hos handläggare och inspektörer, ge en ökad samsyn inom länet och effektivisera tillsynsarbetet.

Bakgrund

Den kommunala organisationen

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ. Kommunfullmäktige representerar folket i kommunen och tar beslut i kommunens viktigaste frågor.

Kommunfullmäktige tar beslut om kommunens inriktning, verksamhet och ekonomi, beslutar om den kommunala förvaltningens organisation och verksamhetsformer, väljer ledamöter och ersättare till kommunstyrelsen och nämnderna samt väljer revisorer som granskar kommunens verksamhet. Kommunfullmäktige beslutar vilka nämnder som ska finnas och väljer dess ledamöter. Varje nämnd ansvarar för ett visst område.

Nämnderna ansvarar för den löpande verksamheten inom kommunen, förbereder ärenden som ska beslutas av fullmäktige och genomför beslut som fattas i fullmäktige.

Varje nämnd stöds av en förvaltning vars uppdrag är att genomföra de beslut som nämnderna fattar, och förse nämnderna med beslutsunderlag. I förvaltningarna arbetar anställda tjänstepersoner och i praktiken är det dem som sköter genomförandet av kommuners verksamheter, men de förtroendevalda har alltid det yttersta ansvaret.

Kommunfullmäktige ger nämnderna årliga uppdrag och fyraåriga inriktningsmål. Nämnderna upprättar därefter verksamhetsplaner som beskriver hur varje nämnd ska nå inriktningsmålen och vilka beslut som måste tas. I slutet av året beskriver varje nämnd sedan resultaten för sin verksamhet samt hur de har uppnått de uppdrag och mål som getts ut av Kommunfullmäktige i en verksamhetsberättelse.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag är att skapa en god livsmiljö och hållbar samhällsutveckling i Uppsala kommun. Nämnden svarar för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, strålskyddslagen, livsmedelslagen, alkohollagen, lotterilagen, tobakslagen, lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, lagen om handel med vissa receptfria läkemedel samt för den kommunala lantmäterimyndigheten. Nämnden arbetar också förebyggande genom att sprida information, ge råd och anvisningar. Målet är ett friskt och tryggt Uppsala som utvecklas strukturerat och hållbart.

Miljöförvaltningen

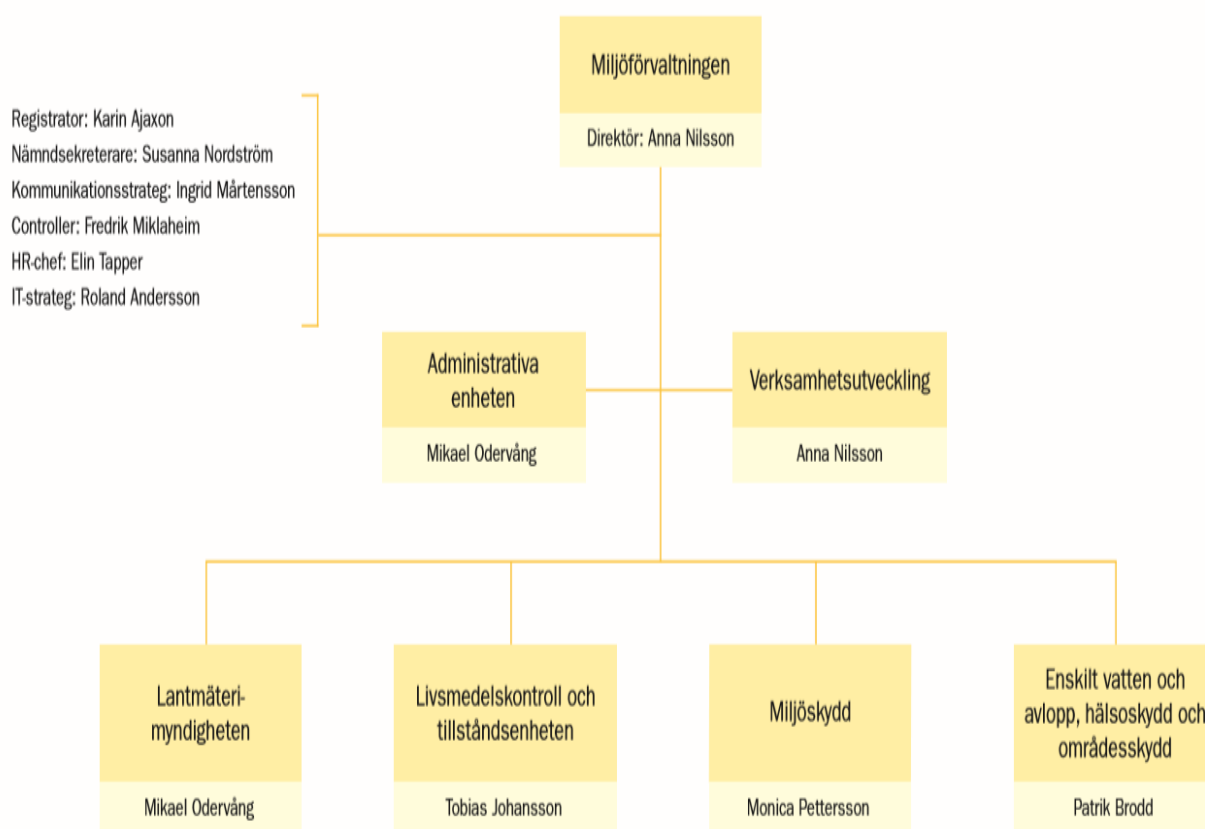
Miljö- och hälsoskyddsnämnden stöds av miljöförvaltningen. Miljöförvaltningens verksamhet delas upp i åtta verksamhetsområden indelade i fyra avdelningar som åskådliggörs i organisationsbilden (per 181231) på nästa sida.

Verksamhetsområdena är:

- Miljöskyddstillsyn
- Hälsoskyddstillsyn
- Enskilt vatten och avloppstillsyn
- Områdesskydd
- Samhällsbyggnad och miljöövervakning

- Kommunala lantmäterimyndigheten
- Livsmedelskontroll
- Tillståndsenheten

Förutom de fyra avdelningarna finns en administrativ enhet som bildades den 1 mars 2018 samt två verksamhetsutvecklare som stödjer förvaltningens övergripande arbete. Dessutom finns stabsfunktioner från kommunledningskontoret knutna till miljöförvaltningen som stödjer med registratur, nämndsekretariat, kommunikation, ekonomi, HR och IT.

Personalstruktur

Den största andelen medarbetare på miljöförvaltningen är 30-49 år och könsfördelningen är 69 % kvinnor och 31 % män.

Åldrar	Antal personer
Samtliga	87
20-26 år	4
27-29 år	7
30-39 år	31
40-49 år	24
50-59 år	9
60-65 år	9
66-67 år	1
>=68 år	2

Kön	Antal personer
Samtliga	87
Kvinnor	60
Män	27

Begreppsdefinitioner

De begrepp som används i verksamhetsberättelsen förklaras under detta avsnitt.

Tillsyn	<p>Aktiviteter som syftar till att säkerställa att lagstiftningen följs. Förebyggande tillsyn definieras som de aktiviteter som planeras utifrån risk- och erfarenhet. Uppföljande tillsyn föranleds av att brister har uppmärksammats i en verksamhet.</p> <p>Inom alkoholtillsynen finns yttre respektive inre tillsyn. Yttre tillsyn definieras som den tillsyn som sker på plats på serveringsstället. Inre tillsyn är den tillsyn som genomförs genom förfrågningar till andra myndigheter (granskning av bland annat handel ochandel).</p>
Kontroll	<p>Aktiviteter som syftar till att säkerställa att livsmedelslagstiftningen följs. Likheter med tillsyn är stora, men tillsyn enligt miljöbalken anses ha en bredare innebörd än kontroll via livsmedelslagstiftningen. Motsvarigheten till förebyggande tillsyn och uppföljande tillsyn benämns i livsmedelslagstiftningen som normal kontroll respektive extra offentlig kontroll.</p>
Förrättning	<p>Ett ärende inom kommunala lantmäterimyndigheten som oftast tillkommit genom en ansökan och som alltid leder till ett myndighetsbeslut fattat av en förrättningslantmätare. En förrättning hanterar frågor gällande fastighetsbildning, fastighetsbestämning, servitutsfrågor m.m.</p>
Inspektion	<p>Ett föranmält eller oanmält tillsynsbesök för att kontrollera hur en verksamhet eller fastighetsägare lever upp till krav och informera om lagstiftningen.</p>
Besök	<p>Alla kundmöten på plats hos verksamhetsutövaren.</p>
Ärende	<p>En avgränsad fråga som myndigheten/förvaltningen arbetar med. Det innehåller handlingar som har upprättats eller inkommit till förvaltningen.</p>
Ärendebalans	<p>Antal ärenden som inte är avgjorda (antal påbörjade ärenden under en period minus antalet avslutade ärenden under samma period).</p>
Remiss	<p>Ett ärende som myndigheten får för yttrande.</p>
Anmälan	<p>Alla ärenden där någon gör en anmälan om något. Genererar ett beslut, men inte ett tillstånd.</p>

Ansökan	Alla ärenden där någon ansöker om något. Genererar ett beslut eller ett tillstånd.
Klagomål	Aktiviteter för att se att lagstiftningen följs. Tillsynen föranses av att andra misstänker brister. Här inkluderas "extra offentlig kontroll".

Förrättningar, tillståndsprövning och tillsyn

Nämnden bidrar till en hållbar samhällsutveckling genom sitt grunduppdrag med förrättningar, tillståndsprövning och tillsyn. Genom att kontrollera att miljöbalken, livsmedelslagen, alkohollagen och tobakslagen m.m. följs minskar utsläppen av miljöskadliga ämnen, maten blir säkrare att äta och folkhälsan blir bättre. Genom ett effektivt, rättsäkert och serviceinriktat arbete och tydlig och lättillgänglig information ger nämnden alla invånare förutsättningar att göra rätt och bidrar till likvärdiga konkurrensvillkor. På så sätt bidrar nämnden till de globala hållbarhetsmålen och de nationella miljö kvalitetsmålen. Detta beskrivs närmare i i bilaga 1.

Miljöskyddstillsyn

Nämndens arbete med tillsyn av miljöfarlig verksamhet innebär tillsyn och handläggning av olika typer av ärenden enligt miljöbalken så som avfall, köldmedia, fordonsservice, förorenad mark, dagvatten, energi, lantbruk, kemikalier, täkter, förbränning, kemisk industri, avloppsreningsverk, bergvärme med flera. Nämnden utövar tillsyn på tillståndspliktiga, anmälningspliktiga och ej anmälningspliktiga verksamheter.

560 inspektioner genomfördes 2018 vilket är något fler än året innan. Drygt 400 verksamhetsutövare har fått besök vilket är något färre än förra året.

Förebyggande tillsyn

Nämnden genomförde som planerat den förebyggande tillsynen som finansieras med årsavgifter och kommunbidrag.

Nämnden genomförde inte all planerad förebyggande tillsyn som finansieras med timavgifter. Orsaken var bland annat att arbetet med ett nytt diarie- och ärendehanteringssystem och arbetet med en ny behovsutredning och ny taxa för miljöbalkstillsynen tog längre tid än beräknat.

Tillsyn på köldmedia, förorenade områden, täkter, avloppsreningsverk och dagvattenanläggningar, kemiska produkter och förbrukning av organiska lösningsmedel, fordonsservice och drivmedelsanläggningar är genomförda enligt plan. Alla tillsynsbesök på kylanläggningar har genomförts, men all planerad tillsynstid har inte använts.

Utöver den årliga tillsynen av miljöfarliga verksamheter genomfördes i år även tillsyn av tandläkare respektive kemikalier i varor och detaljhandeln. Tillsyn av tandläkare genomförs ungefär var femte år med fokus på bland annat kvicksilver från amalgam. Tillsyn av kemikalier i varor och detaljhandeln inriktade sig på märkning av kemiska produkter i livsmedelsbutiker, sport- och friluftsbutiker, färghandlare, bilvårdsbutiker, butiker som säljer elektronikprodukter, butiker som säljer kontorsmaterial, större varuhus, hobbybutiker och byggvaruhandlare.

Planen för tillsyn av lantbruk reviderades under året. Delar av den initialt planerade projektinriktade tillsynen för 2018 kommer att genomföras under 2019/2020. Orsakerna är att endast de större lantbruken (som ej tidigare fått tillsyn) och lantbruk med återkommande

tillsyn kunde prioriteras under 2018 och att möjliga nya tillsynsobjekt utifrån tidigare enkätresultat överskattades. Fokus lades på de större lantbruken efter den svåra torkan i somras.

Tillsynsprojektet avfallshantering på snabbmatsrestauranger inklusive animaliska biprodukter kunde inte startas då rättsläget är osäkert. Därför resulterade projektet i en undersökning av rättspraxis och andra kommuners ställningstaganden. Frågan avses hanteras i nämnden under 2019 och tillsynsprojektet kommer genomföras därefter.

Uppföljande tillsyn

Nämnden använde något mindre tid än planerat för uppföljande tillsyn. Nämnden valde att prioritera större avvikelser och att följa upp mindre allvarliga avvikelser vid nästa tillsynstillfälle.

Inkommande ärenden

Antalet inkommande klagomål, remisser och kännedomärenden var något lägre än förväntat. Nämndens nedlagda tid för att hantera övriga inkommande ärenden stämde överens med planerad tid.

Viktiga händelser och utmaningar under året

Nämnden ställde fokusfrågor om energianvändning och energieffektivisering vid tillsyn på små och medelstora företag. Nämnden samarbetade med kommunala energi- och klimatrådgivare som deltog vid flera inspektioner. Energikontoret i Mälardalen deltog vid några inspektioner hos verksamheter med energianvändning över 300 kWh. Nämnden deltog i utbildningar om energieffektivisering, bland annat kopplat till den statliga kampanjen om incitament för energieffektivisering.

Nämnden utförde en inventering av verksamheter i Boländernas industriområde. Många miljöfarliga verksamheter är inte anmälningspliktiga men har ändå behov av tillsyn. För att få kännedom om dessa utförde nämnden återkommande inventeringar i industriområden. Vid årets inventering hittade nämnden 18 nya verksamheter som ska få tillsyn framöver.

Kopplat till problemet med spridning av mikroplaster från konstgräsplaner hade nämnden en dialog med Sport- och rekreationsfastigheter samt genomförde platsbesök vid två konstgräsplaner. Nämnden konstaterade att verksamheten är väl införstådd med problematiken kring granulatflykt och att de arbetar aktivt med att förebygga detta. Tillsynen var ny för 2018 och kommer att fortsätta framöver.

Under året började nya föreskrifter för cisterner att gälla. De nya föreskrifterna ställer andra krav på skyddsåtgärder inom vattenskyddsområdet än vad föregående föreskrifter gjort. Eftersom det finns många cisterner inom vattenskyddsområdet i Uppsala så påverkar detta många verksamheter och nämndens tillsyn på dessa.

Nämnden deltog i ett tillsynsprojekt om försäljning av växtskyddsmedel i butiker. Projektet genomfördes tillsammans med det nätverk för kemikalier som finns mellan nio större kommuner i mellansverigenätverket. Vid tillsynen konstaterades inga brister som resulterade i någon miljöstraffavgift eller åtalansmälan.

Nämnden deltog i ett nationellt tillsynsprojekt om växtskyddsmedel på golfbanor. Projektet var ett samarbete mellan Kemikalieinspektionen, Jordbruksverket och Naturvårdsverket. Nämnden kontrollerade vid inspektionerna samtidigt besiktning av eventuella cisterner, hantering av farligt avfall och besiktning och tömning av eventuella oljeavskiljare. En verksamhet kommer att få miljöstraffavgift för att ha använt ett växtskyddsmedel som de inte har fått nämndens tillstånd att använda. En golfbana kommer också att få miljöstraffavgift för att de inte hade besiktat sin cistern i tid.

Nämnden genomförde tillsyn av märkning av kemiska produkter. Den vanligaste avvikelserna var att produkter var märkta med äldre farosymboler enligt tidigare föreskrifter² och saknade CLP-märkning³. Ungefär hälften av butikerna som inspekterades hade en eller flera produkter som saknade CLP-märkning.

Nämnden deltog och avsatte resurser till flera kommunala projekt inom vattenfrågor bland annat det stora projektet om riktlinjer för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaårens tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt och projekt med koppling till kommunens gemensamma vattenprogram.

Nämnden följde även arbetet med de lokala åtgärdsprogrammen för vattendragen Fyrisån och Hågaån som skulle ha genomförts under 2018 men som blev försenat. Projektet kommer att genomföras med start under 2019.

Även revideringen av kommunens vattenprogram som stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för kommer att genomföras under 2019 istället för 2018 som var planerat.

Nämnden fortsatte under året att bevaka kunskapsutvecklingen och bedömningar av förekomst av högfluorerade ämnen (PFAS) i mark och grundvatten. PFAS är en grupp svårnedbrytbara och miljöfarliga ämnen som finns i bl.a. impregneringsmedel och brandskum och som tidigare hittats i relativt höga halter i det kommunala dricksvattnet. Försvarsmaktens tidigare verksamhet på Ärna har pekats ut som en källa, men PFAS förekommer också i andra verksamheter i kommunen enligt nämndens kartläggning. Under 2018 ställde nämnden bland annat krav på undersökning och åtgärder gällande PFAS på de fastigheter som brandförsvaret är och har varit verksam på. Nämnden ökade också samverkan med Försvarsinspektören för miljö och hälsa, deltog i samverkansmöten med andra aktörer inom kommunen samt yttrade sig till Naturvårdsverket gällande PFAS.

I samband med att Uppsala vatten och avfall AB anlade en ny infiltrationsbädd för dricksvatten i Störvreta upptäcktes en större oljeförorening. Det visade sig att det på platsen tidigare funnits ett asfaltsverk och stora mängder föroreningar fanns i mark och vatten. Saneringen blev omfattande och behövde göras med försiktighet för att föroreningarna inte skulle riskera att spridas vidare. Nämnden ställde krav på hur saneringen skulle genomföras och på kontrollprogram för att säkerställa att föroreningarna inte skulle spridas till dricksvattnet. Efter avslutad sanering kunde infiltrationsbädden tas i drift.

² Kemikalieinspektionens föreskrifter KIFS 2005:7.

³ CLP står för "Classification, Labelling and Packaging" (klassificering, märkning och förpackning).

Ett antal mindre miljöolyckor har skett under året. Exempelvis välte en arbetsmaskin ner i ett dike i Länna som var nära en ytvattentäkt. Räddningstjänsten var först på plats och nämnden fick snabbt information om olyckan genom kommunens tjänsteperson i beredskap (TIB). Nämnden hade samråd med Uppsala vatten AB och bedömningarna fördes vidare till räddningstjänsten. Tack vare väl fungerande insatser fick olyckan ingen större miljöpåverkan eller konsekvenser på dricksvattentäkten.

Utveckling av tillsynen

Förvaltningen arbetade med att förbättra strukturen för sitt arbete för att effektivisera bland annat hanteringen av klagomål inom miljöskyddstillsynen. Förvaltningen såg över hur arbetet kunde fördelas i gruppen för att frigöra tid för fler tillsynsbesök. Förvaltningen genomförde tre kvalitetsdagar där man arbetade med rutiner, mallar och webbsidor inom miljöskydd.

Verksamhetsresultat

Miljöskyddstillsyn	2016	2017	2018
Antal inspektioner	599	526	560
Antal verksamhetsutövare som fått besök	486	447	414
Antal påbörjade ärenden	1355	1290	1171
Antal avslutade ärenden	1453	1323	1136
Förändring i ärendebalans under året (påbörjade-avslutade)	-98	-33	35
Antal remisser	91	96	74
Antal anmälningar/ansökningar	309	315	292
Antal klagomål	118	124	90
Antal kännedomsärenden	76	116	66

Hälsoskyddstillsyn

Nämnden utövar tillsyn enligt miljöbalken till skydd för människors hälsa. Tillsynen syftar till att förhindra att människor blir besvärade eller sjuka av inomhusmiljön eller bristfällig hygien. Tillsynen är riskbaserad och fokuserar på vardagsmiljön för känsliga grupper, som barn, unga och äldre eller verksamheter med ökad risk på grund av till exempel stickande eller skärande inslag. Det innebär bland annat tillsyn av förskolor, skolor, vårdlokaler, bassängbad och tatuerare.

Nämnden genomförde avsevärt mer hälsoskyddstillsyn än föregående år. Både avseende antal tillsynsbesök/inspektioner, antal tillsynstimmar och antal inkommande ärenden var 2018 ett toppår. Exempelvis genomfördes drygt 670 inspektioner vilket är 170 fler än under 2017. Utöver den ordinarie planerade tillsynen genomfördes flera projekt med fokus på känsliga grupper.

Förebyggande tillsyn

Nämnden genomförde den förebyggande tillsynen som planerat.

Nämnden genomförde avsevärt mer hälsoskyddstillsyn än föregående år. Både avseende antal tillsynsbesök, antal tillsynstimmar och antal inkommande ärenden var 2018 ett toppår. Utöver den ordinarie planerade tillsynen genomfördes flera projekt med fokus på känsliga grupper.

Nämnden genomförde tillsynsbesök på 68 vård- och omsorgsboenden. Vid tillsynen var tillräckliga varmvattentemperaturer ett av fokusområdena kopplat till risken för tillväxt av legionellabakterier. 35 % av verksamheterna som besöktes hade problem med för låga varmvattentemperaturer. Hos 25 % av verksamheterna låg varmvattentemperaturerna i spannet där risken för tillväxt av legionellabakterier är särskilt hög. Hos en verksamhet uppmätte nämnden för låga vattentemperaturer och uppmärksammade att det fanns vattenledningar med stillastående vatten samtidigt som verksamheten helt saknade rutiner för att spola igenom ledningarna. Nämnden ställde krav på provtagning av legionellabakterier. Tre vattenprov togs och alla visade på förekomst av legionellabakterier. Tack vare provtagningen uppmärksammades problemet med förekomst av legionellabakterier och fastigheten kunde saneras innan någon blev sjuk.

Nämnden genomförde tillsynsbesök på 90 skolor. Tillräcklig ventilation var ett av fokusområdena vid tillsynen under 2018. Ungefär 30 % av de inspekterade verksamheterna hade avvikelser gällande ventilationen.

Under året inkom en handlingsplan från utbildningsnämnden med anledning av de brister som noterades vid tillsynsprojektet om tobaksrökning på skolgårdar år 2017. Nämnden har genomfört nya tillsynsbesök på de skolor där askkoppar och rökrutor noterades vid det tidigare tillsynsprojektet. Nämnden har också genomfört tillsynsbesök på de resterande 12 högstadieskolorna som inte ingick i tillsynsprojektet 2017. Även vid den ordinarie tillsynen på skolor under året följde nämnden upp skolornas rutiner för att följa tobakslagens krav.

Nämnden genomförde tillsynsbesök på 19 fritidsklubbar under året. En fritidsklubb är en öppen fritidsverksamhet som elever i åldrarna 10-13 år kan anmäla sig till. Flertalet av dessa verksamheter har inte inspekterats tidigare av nämnden. Vid tillsynen kontrollerades

verksamheternas egenkontroll av inomhusmiljön med fokus på frågor om städning, ventilation, fukt, radon och buller inomhus. Även verksamheternas rutiner för att tobakslagens krav på rökfria miljöer ska följas kontrollerades. En hel del anmärkningar noterades både avseende egenkontrolldokumentationen och brister i den fysiska inomhusmiljön. Bristerna kommer att följas upp under 2019.

Nämnden genomförde tillsynsbesök på 165 förskolor. Hygien och smittskydd var ett av fokusområdena vid tillsynen under 2018 för att lyfta vikten av väl fungerade rutiner för hygien- och smittskydd tillsammans smittskyddsenshetens projekt "Frisk på förskolan". Genom att förbättra hygienrutinerna och öka kunskapen om infektionssjukdomar på förskolor kan infektionerna och smittspridningen minska. Om infektionerna och smittspridningen minskar så minskar antibiotikabehovet bland barn, vilket är en viktig del i kampen mot antibiotikaresistenta bakterier.

Nämnden kartlade höga ljudnivåer på musikevenemang och nattklubbar. Genom ljudnivåmätningar konstaterade nämnden att många verksamheter har bra rutiner för att undvika att spela för högt.

Uppföljande tillsyn

Nämnden genomförde motsvarande tid uppföljande tillsynen som planerat men ser att det finns ett behov att under 2019 lägga mer tillsynstid på uppföljning av tidigare identifierade avvikelser

Inkommande ärenden

Sommarens höga temperaturer medförde att antalet inkommande klagomål ökade jämfört med tidigare år och uppgick till 227 stycken. Antalet klagomål och tiden som nämnden lagt på att hantera klagomålen blev därför något högre än prognosen i tillsynsplanen. Bemanningen var för låg för den ökade belastningen och kommer behöva förstärkas nästa sommar. Bostadsbolagens beredskap för höga temperaturer och deras egen hantering av klagomål från hyresgäster var bristfällig.

Övriga inkommande ärenden (remisser, ansökningar och anmälningar) blev något färre men genererade ändå fler timmar i intäkter än prognos.

Viktiga händelser och utmaningar under året

Nämnden har i tidigare analyser sett att det finns skillnader ur hälsosynpunkt mellan bostäder i olika områden som inte avspeglas i antalet inkommande klagomål. Därför genomförde nämnden ett projekt 2018 med uppsökande bostadstillsyn i stadsdelarna Gottsunda och Valsätra. Projektet syftade till att förbygga ohälsa genom att bidra till att brister i inomhusmiljön upptäcks och åtgärdas. Nämnden genomförde inspektioner med indikativa mätningar av lufttemperatur, vattentemperatur, luftflöden och fukt. Nämnden intervjuade även de boende om hur de upplever sin inomhusmiljö. Vid inspektionerna framkom att ventilationen var bristfällig i hälften av bostäderna. I en tredjedel av bostäderna hade varmvattnet för låg temperatur vilket medför en ökad risk för tillväxt av legionellabakterier. Bristerna som upptäcktes förmedlades till fastighetsägarna och nämnden kommer följa upp att bristerna åtgärdas. I projektet spred nämnden information på flera språk om nämndens arbete,

om vad som är en bra inomhusmiljö och tips om vad de boende själva kan göra för en god inomhusmiljö.

Under den varma sommaren blev behovet av beredskap för värmeböljor tydligt. Många verksamheter och fastighetsägare hade en otillräcklig beredskap för höga temperaturer och ett stort antal klagomål om hög temperatur inomhus inkom till miljöförvaltningen. För att få ner temperaturen i sina bostäder under värmeböljan behövde de boende vädra under dygnets svala timmar och detta fick till följd att fler stördes av buller. Antalet inkommande bullerklagomål fördubblades jämfört med samma period sommaren innan. Nämnden behöver fortsätta att prioritera beredskapen för värmeböljor i tillsynen, speciellt för verksamheter med särskilt känsliga grupper så som exempelvis vårdboenden. Särskilt känsliga grupper finns dock i hela samhället och nämnden kommer att undersöka vilka krav som är rimliga att ställa på ägare av flerbostadshus vad gäller beredskap för höga temperaturer och ansvar för till exempel skydd mot solinstrålning. I tillsynen på förskolor och skolor behöver nämnden fortsätta följa upp att det finns skydd mot solinstrålning och solskydd ute på gårdarna.

Nämnden genomförde även ett större projekt om giftfri förskola och skola. I projektet togs dammprover på nio förskolor och nio förskoleklasser. Dammproverna kommer att analyseras för ett antal kemikalier och tungmetaller. I projektet har nämnden även köpt in en webbutbildning för att utbilda förskolor om hur de kan bli mer kemikaliesmarta.

Den 1 september 2018 infördes ett förbud för solarieverksamheter att låta personer under 18 år sola i kosmetiskt solarium. Förvaltningen har inför förbudet informerat verksamheterna om de nya bestämmelserna och begärt in redovisning över hur verksamheterna ska uppfylla lagstiftningen om ålderskontroll. Nämnden genomförde under december tillsynsbesök på flertalet av de obemannade solarieverksamheterna för att kontrollera att de infört ett godtagbart tekniskt system för att säkerställa åldersgränsen. Dessa ärenden kommer att följas upp under 2019.

Utveckling av tillsynen

Nämnden har arbetat med en tydligare egen uppföljning av tillsynen för att säkerställa att all tillsyn levereras enligt plan vilket har lett till goda resultat.

I den förbyggande tillsynen på förskolor och skolor konstateras ofta många avvikelser i en stor del av ärendena och det finns ett stort behov av uppföljande tillsyn. Den uppföljande tillsynen är avgörande för att nå effekt av tillsynen. Utan uppföljande tillsyn har nämnden konstaterat att samma avvikelser ofta kvarstår vid nästa tillsynsbesök. Generellt sett så har verksamheterna ofta lättare att komma till rätta med de avvikelser som de själva har full rådighet över jämfört med de avvikelser som rör byggnaden som de själva inte ansvarar för. Det är till exempel lättare för en förskola att förbättra sina hygienrutiner än att komma tillrätta med en förhöjd ljudnivå från ventilationen.

För att nå mer effekt av tillsynen har nämnden identifierat ett behov av att reda ut ansvarsförhållandena mellan utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och Uppsala kommun Skolfastigheter AB. Genom att komma till rätta med ansvarsfrågan kan nämnden driva uppföljningsärenden mot rätt part. Genom att klargöra ansvarsförhållandena ökar möjligheten för att den som är ansvarig för en avvikelse också vidtar åtgärder. Att reda ut ansvarsfrågan är

grundläggande för att möjliggöra effekt av tillsynen. Under året har förvaltningen inlett ett samarbete med utbildningsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen och Skolfastigheter gällande pedagogiska lokaler.

Sammanfattningsvis ser nämnden ett tydligt behov av att fokusera tillsynen 2019 på uppföljning av tidigare identifierade avvikelser och på att avsluta ärenden, särskilt för skolor och förskolor.

Verksamhetsresultat

Hälsoskyddstillsyn	2016	2017	2018
Antal inspektioner	620	504	672
Antal registrerade timmar förebyggande tillsyn	3 355	2 670	3 434
Antal nya klagomål	159	217	227
Antal nya ärenden	1 403	1 438	1 359
Antal avslutade ärenden	1 469	1 472	1 291
Ärendebalans	-66	-32	+68

Enskilt vatten- och avloppstillsyn

Nämnden utfärdar tillstånd och har tillsyn enligt miljöbalken över små avloppsanläggningar, med upp till 200 personekvivalenter anslutna. Nämndens mål är att alla små avlopp som saknar efterföljande rening ska ha fått ett beslut om förbud av utsläpp av avloppsvatten senast 2019 för att sedan åtgärdas. Detta är ett led i att uppnå god ekologisk status genom minskad övergödning i sjöar och vattendrag men också att förbättra kommunens dricksvattenkvalité.

Nämnden har även tillsyn av enskilda vattentäkter. Enskilda vattentäkter omfattas inte av tillstånds- eller anmälningsplikt och vattenkvaliteten är den enskilde fastighetsägarens ansvar. Tillsynen av enskilt dricksvatten är därför händelsestyrd på så vis att nämnden agerar på klagomål eller när en olägenhet uppstår.

545 inspektioner genomfördes och lika många fastighetsägare har fått besök under 2018. Det är något färre än förra året.

Förebyggande tillsyn

Nämnden genomförde tillsyn av gamla enskilda avloppsanläggningar utan efterföljande rening helt enligt planen. Totalt fick 320 fastigheter brev om inspektion. Nämnden utfärdade 270 beslut om förbud att släppa ut avloppsvatten inom ramen för tillsynen, vilket är några färre än 2017 men betydligt fler än 2016. Några enstaka fick anstånd. Ungefär 10-15 % dömde ut sitt avlopp själva och avböjde inspektion.

Nämnden genomförde även all tillsyn enligt plan av de drygt 30 reningsverk som har 25-200 personekvivalenter anslutna.

Nämnden gjorde en extra satsning på små avlopp under året. Satsningen innebar bland annat planering av en förstärkt tillsyn under en kommande 10-års period. Satsningen innebar också att ett pilotprojekt för tillsyn av minireningsverk planerades och påbörjades samt att ett projekt genomfördes där relativt nya markbaserade anläggningar följdes upp. Pilotprojektet med tillsyn av minireningsverk kommer att fortsätta och avslutas under våren 2019.

Nämnden började även planera kommande tillsyn av de cirka 4 000 avloppsanläggningar som anlades före 1999 då miljöbalken infördes.

Uppföljande tillsyn

48 fastighetsägare fick beslut om förbud med vite eftersom de ännu inte hade åtgärdat sitt avlopp enligt tidigare beslut om förbud. Merparten av dessa rör enskilda fastigheter.

Inkommande ärenden

Antalet ansökningar om nytt enskilt avlopp var färre än beräknat. Totalt kom 311 ansökningar in. Färre ansökningar var väntat eftersom 2017 var ett toppår med över 100 fler ansökningar. Den stora minskningen berodde sannolikt på minskat byggande, men var också en spegling av att nämnden genomförde mindre tillsyn under 2016.

Handläggningstiden för en ansökan om tillstånd för enskilt avlopp kortades avsevärt under året, och var under hösten tillbaka på mer normala nivåer på 6-8 veckor. Vid årets slut väntade cirka 30 ansökningar på handläggare jämfört med de cirka 100 ansökningar som

fanns i kö vid föregående årsskifte. Merparten av de ärenden som väntade på handläggare kom in under december då nämnden kunde se en för årstiden ovanligt hög inströmning av nya ärenden. Totalt utfärdades 325 tillstånd under året. Nämnden granskade även 246 slutbesiktningsprotokoll från anlagda avlopp.

Antalet remisser från plan- och byggnadsnämnden (PBN) var också färre än prognos. Till största del berodde det på minskat byggande men även i viss mån på utvecklade samarbetsformer med PBN.

Övriga inkommande ärenden var till exempel klagomål, dispens om slamtömning och latrinärenden. Dessa ärenden var relativt få.

Viktiga händelser och utmaningar under året

Nämnden gjorde en extra satsning på små avlopp under året. Det hade stor betydelse för att kunna planera framtida tillsyn. Tillsyn av små reningsverk är ett nytt tillsynsområde som nämnden önskat bedriva under flera år och som nu startades. Små minireningsverk har ökat i antal mycket snabbt. Funktion och rening är beroende av service och god egenkontroll. Nämnden ser ett behov av återkommande tillsyn av minireningsverk och utifrån erfarenheterna i pilotprojektet kommer en uppskalad tillsyn planeras och genomföras under kommande år.

Satsningen på små avlopp gjorde också att nämnden fick mer tid till att vara delaktig i två externa avloppsprojekt som i sin tur gav ett kunskapsunderlag inför kommande tillsyn av markbaserade anläggningar.

En utmaning var att förklara och tydliggöra avgiften för tillsynen av enskilda avlopp. Ca 10 överklaganden kom in under året som till största delen handlade om avgiften. Detta är fler än tidigare.

Utveckling av tillsynen

Utmaningen var även detta år att minska handläggningstiden för avloppsansökningarna. Tid avsattes för att se över handläggningsrutinerna i syfte att effektivisera avloppsansökningsprocessen. Rutiner och mallar har ändrats, informationen förbättrades på hemsidan och en entreprenörsträff planerades till januari 2019. Handläggningstiderna minskade avsevärt under året tack vare vidtagna och åtgärder men också på grund av att antalet inkommande ärenden minskade. Åtgärderna förväntas få ytterligare effekt under 2019.

Tillsynen av enskilda avlopp står inför nya utmaningar. År 2019 kommer att bli ett mellanår då tillsynen av de direkt olagliga avloppsanläggningarna kommer att avslutas och två nya tillsynsområden startas upp, dels minireningsverk och dels gamla markbaserade avloppsanläggningar. Tillsynen är avgiftsfinansierad med timavgift och verksamhetsutövarna är privatpersoner. Det ställer höga krav på effektivitet samtidigt som tillsynen ska vara rättssäker. Användningen och utvecklingen av GIS och data i fält kan effektivisera tillsynen och är därför viktigt att fortsätta med.

Verksamhetsresultat

Enskilt vatten och avloppstillsyn	2016	2017	2018
Antal inkommande ansökningar om enskilt avlopp	386	447	311
Antal utfärdade tillstånd för enskilt avlopp	377	384	325
Ärendebalans tillståndsansökningar	+9	+60	-14
Antal utdömda avlopp (utfärdade utsläppsförbud)	162	298	270
Antal inspektioner	593	585	545
Antal inkommande bygglovsremisser	146	134	93
Antal nya klagomål	4	19	12
Antal nya ärenden	829	999	850
Antal avslutade ärenden	1035	1414	1287

Områdesskydd

Nämnden har tillsyn av skyddade områden enligt strandskyddsreglerna och av kommunala naturreservat. Tillsynen av strandskydd syftar till att trygga allmänhetens tillgänglighet till stränder (Allemansrätten) och att bevara goda livsvillkor för djur och växter. Tillsynen av naturreservaten syftar till att kontrollera att reservatsföreskrifter och att förvaltningsplaner följs så att områdena skyddas.

Förebyggande tillsyn

Den förebyggande tillsynen från Björklinge-Långsjön som påbörjades 2017 krävde mer tid än planerat. Nämnden hade därför fokus på att avsluta dessa ärenden. Endast ett fåtal kvarstår bland annat på grund av överklaganden.

Under 2018 var antalet avslutade ärenden 138 stycken, vilket är fler än tidigare år. Nämnden påbörjade planeringen av den förebyggande strandskyddstillsynen för 2019.

Uppföljande tillsyn

Nämnden hanterade och avslutade de kvarvarande ärendena från strandskyddstillsynen 2017 vid Björklinge-Långsjön. Eftersom det krävde mer tid än planerat prioriterade nämnden om och flyttade fram nästa tillsynsprojekt till 2019.

Inkommande ärenden

Antalet inkommande ansökningar om dispens eller tillstånd var 66 stycken och fler än förväntat, både vad gäller ansökan om dispens från strandskyddet och för dispens/tillstånd inom naturreservat. Det totala antalet inkomna ärenden som berörde områdesskydd var drygt 100.

Orsaken till det ökade antalet strandskyddsansökningar under 2018 var delvis ansökningar om dispens i efterhand för åtgärder som upptäcktes i tillsynen. Nämndens arbete med tillsyn av strandskyddade områden har troligtvis också ökat medvetenheten om strandskyddets syfte och regler. Detta i sin tur genererade fler frågor från kommuninvånarna gällande strandskydd, men kanske också fler ansökningar och klagomål. Nämnden fick in 10 klagomål under året, vilket nästan är en fördubbling mot tidigare år.

Under 2018 bildades tre nya kommunala naturreservat, Årike Fyris, Hammarskog och Kronparken. Detta innebar att nämndens tillsynsområde har utökats till att gälla totalt sju kommunala naturreservat. Under slutet av 2018 inkom också de första ansökningarna om tillstånd för åtgärder i både Hammarskog och Kronparken.

Nämnden gav också tillstånd och dispens (med villkor) från naturreservatsföreskrifterna för att arrangera den stora orienteringstävlingen O-ringen 2020 i naturreservaten Hågadalen-Nåsten, Lunsen och Stadsskogen.

Viktiga händelser och utmaningar under året

En utmaning inom strandskyddstillsynen under 2018 var att hitta en metod som gör skillnad för att återskapa tillgänglighet, värna om värdefulla naturmiljöer, vara effektiv, rättsäker och skapa likabehandling inom strandskyddade områden samt ge förståelse för syftet med skyddet. Nämnden lade därför tid på samsyn och nya mallar som underlag för bland annat

inspektionsrapporter och förelägganden som kommer att vara till stor hjälp för framtida tillsyn.

Nämnden deltog som remissinstans inför bildandet av de tre nya kommunala naturreservaten. En viktig funktion var att granska de förslag till föreskrifter och skötselplaner som nämnden sen i praktiken kommer att använda för prövning och tillsyn.

Verksamhetsresultat

Områdesskydd	2016	2017	2018
Antal ansökan om strandskyddsdispens	42	42	52
Antal ansökan dispens/tillstånd naturreservat	8	12	14
Antal nya klagomål	5	6	10
Antal inspektioner	97	158	55
Antal nya ärenden totalt	79	125	107
Antal avslutade ärenden	90	94	138
Ärendebalans	-11	+31	-31

Utveckling av tillsynen

Under 2018 utvecklade nämnden strandskyddstillsynen med fokus på att skapa effektivitet och rättsäkerhet. I och med att strandskyddstillsynen är ett relativt nytt tillsynsområde för nämnden krävdes tid för samsyn och inläsning av praxis. Det gav många lärdomar och kommer att vara till stor nytta för framtida års tillsyn.

Mycket tid inom områdesskydd läggs på att svara på frågor från kommuninvånare, verksamheter och från kommunen internt. Det gäller oftast vilka åtgärder som kräver dispens och inte. Under andra halvan av året förbättrades rutinerna för att registrera och följa upp tiden som lagts på myndighetsservice.

Nämnden utvecklade samarbetet med bygglovsavdelningen vid byggnationer inom strandskydd och skapade tydligare rutiner för hantering och samsyn mellan handläggare inom områdesskydd och handläggare på bygglovsavdelningen.

Under 2019 planerar nämnden att genomföra ett tillsynsprojekt inom något av de kommunala naturreservaten. Det är ett nytt tillsynsområde då den tidigare tillsynen varit händelsestyrd utifrån inkommande klagomål eller i samband med större arrangemang. Nämnden planerar också att fortsätta genomföra strandskyddstillsyn.

Inom båda dessa tillsynsområden är det oftast privatpersoner som är motpart. Det innebär att tydlig proaktiv kommunikation blir viktig för att få förståelse hos privatpersoner för syftet

med tillsynen för att motverka framtida överträdelser och för att åstadkomma rättelser. Nämnden behöver därför vara förberedd för och kunna möta upp en trolig ökning av frågor från allmänhet och media., men också förbereda för ett ökat antal ansökningar som blir resultatet av en ökad medvetenhet om vad man får och inte får göra inom skyddade områden.

Samhällsbyggnad och miljöövervakning

Nämnden yttrar sig utifrån sina ansvarsområden över kommunens detaljplaner, översiktsplaner och program samt har ansvar för övervakning av luftkvaliteten.

Inkommande ärenden

Under året genomfördes 14 startmöten för nya detaljplaner. Nämnden yttrade sig över fyra planer som var på samråd under 2018, vilket betyder att nämnden hanterade betydligt färre detaljplaner på samråd än tidigare år. Nämnden yttrade sig över 11 detaljplaner som var på granskning under 2018 vilket var färre än föregående år.

Viktiga händelser och utmaningar under året

Nämnden har under året fortsatt vara delaktig i planprocessen och lämna utvecklade synpunkter för att få igenom ändringar i planerna. Fokus har varit på att bidra med kompetens i planprocessen och dessutom att utveckla arbetet med dagvatten, luft och buller, bland annat genom att använda en beräkningsmodell för luftkvalitet. Nämnden har också arbetat för att öka kunskapen och medvetenheten om ekosystemtjänster och klimatanpassning och lyft fram detta i yttranden. Att förtätning kan innebära utmaningar för människors hälsa och miljö uppmärksammades bland annat genom att nämnden tog del av forskning från SLU.

Nämnden bidrog under 2018 intensivt till arbetet med att ta fram en strategi för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarna ur grundvattensynpunkt. Riktlinjerna antogs i kommunfullmäktige den 23 april. Under hösten deltog sedan nämnden i arbetet med att ta fram en övergripande vägledning till hur riktlinjerna ska tillämpas. Detta blir en mycket viktigt fråga för att skydda den stora grundvattenförekomsten inom kommunen. Uppsala kommun kommer att arbeta med implementering av riktlinjerna under 2019.

Nämnden följde noga utvecklingen av luftkvaliteten i staden och kunde konstatera att miljö kvalitetsnormen för kväveoxider överskreds även 2018. Miljö kvalitetsnormen för partiklar klarades 2018 efter att väghållaren (Gatu- och samhällsmiljönämnden) genomförde mer dammbindningsåtgärder på gatan än 2017. För att komma tillrätta med den bristande luftkvaliteten i staden kommer arbetet med åtgärdsprogrammet att intensifieras under 2019.

Nämnden följde upp om kraven i detaljplaner inom projektet Östra salabacke med bland annat nytt bostadsområde och förskola har följts. Uppföljningen fokuserade på frågor kring dagvatten, luft, buller och förskolegårdar. Granskningen visade att flera av de högt uppsatta hållbarhetsambitionerna med området har genomförts och då framför allt på kvartersmarken. Faktorerna där har reglerats genom planbestämmelser och haft en tydlig uppföljning genom bygglovet. På den allmänna platsmarken har ambitionerna inte genomförts på samma vis. Här finns det inte heller någon tydlig reglering eller uppföljning av faktorer som kan bidra till en bra miljö och folkhälsa. En slutsats från granskningen var att begreppet hållbarhet kunde ha definierats bredare inom projektet. Hållbarhetsaspekter så som luft och buller i gaturummet och utformning av förskolegårdar borde ha getts mer utrymme.

Nämnden genomförde en rad aktiviteter under året för att stärka och utveckla kommungemensamt arbete inom hållbar samhällsbyggnad. Samarbetet med plan- och byggnadsnämnden utvecklades genom att starta en ny och kommungemensam bullergrupp. Inom gruppen finns kompetenser från, plan, bygg samt trafik och samhälle. Det första mötet

genomfördes under hösten. Nämnden deltog i en arbetsgrupp för framtagande av nya riktlinjer gällande utformning av förskolegårdar. Arbetet kommer att avslutas under 2019. Nämnden deltog även i arbete med en mobilitetsstrategi för kommunen.

För att bidra till framtida kompetensförsörjning och för att sprida kunskap om luft och buller frågor i kommunen deltog nämnden under 2018 i Uppsala universitets kurs Luftvård som föreläsare och handledare. I kursen utför studenter projektarbeten som handlar om luft eller buller. Under året deltog även nämnden i en arbetsgrupp inför en ansökan till Vinnova om finansiering till ett projekt om uppkopplade mätsensorer för luftkvalitet i staden.

Verksamhetsresultat

Samhällsbyggnad och miljöövervakning	2016	2017	2018
Antal nya ärenden*	21	38	27
Antal avslutade ärenden	12	28	21
Ärendebalans	+9	+10	+6

*Ärenden innefattar alla typer av upprättade eller inkomna ärenden. Inom samhällsbyggnad och miljöövervakning är det till största del underrättelser och remisser angående nya detaljplaner från plan- och byggnadsnämnden.

Kommunala lantmäterimyndigheten

Den kommunala lantmäterimyndigheten är en fristående myndighet under miljö- och hälsoskyddsnämnden. Beslut fattas inte på delegation från nämnden utan av respektive förrättningslantmätare enligt lag.

Den kommunala lantmäterimyndigheten ansvarar för all fastighetsbildning inom Uppsala kommun och jobbar med allt från små avstyckningar till stora anläggningsförrättningar. Myndigheten ansvarar också för att uppdatera kommunens kartor vid bildande eller ombildande av fastigheter och för att bland annat lägga in rättigheter, såsom servitut för exempelvis väg och avlopp, i kommunens kartor. Lantmäterimyndigheten ansvarar också för att sätta belägenhetsadresser och för att hålla lägenhetsregistret uppdaterat.

Förrättningar

Lantmäterimyndigheten fattade 262 beslut vilket är färre än planerat. Det berodde på lägre bemanning orsakat av sjukskrivningar och glapp mellan medarbetare som slutat och deras ersättare. Under slutet av året har bemanningen varit bra, men många av de ärenden som påbörjades under perioden har ännu inte hunnit avslutas.

Inkommande ärenden

Under året kom det in 272 ansökningar om förrättningar vilket är något färre än planerat. Det kan vara en följd av att läget i branschen som helhet har mattats av något på grund av lägre efterfrågan på bostäder samt ett osäkert ekonomiskt läge.

Ärendebalans

Ärendebalansen steg något under slutet av året, vilket är en direkt följd av färre fattade beslut och något fler inkomna ärenden under slutet av året.

Viktiga händelser och utmaningar under året

Under året har myndigheten fortsatt att arbeta för att få ner väntetiden från inkommen ansökan till fattat beslut. Tendensen är att fler och fler ärenden tar längre tid och är mer komplexa. Exempelvis tillkommer det oftare gemensamhetsanläggning eller annat som förlänger processen. Trots detta lyckades vi minska den totala tiden, genom att korta ner tiden från inkommen ansökan till påbörjad handläggning.

Under året genomförde det statliga Lantmäteriet en stor undersökning för att kartlägga bland annat handläggningstider för samtliga kommunala lantmäterimyndigheter, men även för Lantmäteriet. Undersökningen inkluderade första kvartalet och resultatet visade att vi då låg på medelvärde totalt sett.

Under året har den kommunala lantmäterimyndigheten i samarbete med kommunledningskontoret utvecklat en NKI-mätning som ska påbörjas under 2019.

Verksamhetsresultat

Kommunala lantmäterimyndigheten	2016	2017	2018
Förrättningar	Antal	Antal	Antal
Förväntat antal avslutade	350	320	300
Utfall avslutade	344	284	262
Förväntat antal ansökningar	300	300	300
Utfall ansökningar	269	305	272
Ärendebalans	Antal	Antal	Antal
Förväntad ärendebalans i slutet av året	320	275	275
Ärendebalans i slutet av året	295	316	326

Livsmedelskontroll

Avdelningen för livsmedelskontroll ska genom regelbundna kontroller säkerställa att Uppsalas livsmedelsföretag uppfyller kraven i livsmedelslagstiftningen. Syftet är att konsumenten ska få säkra och korrekt märkta livsmedel. Kontrollen ska vara professionell, effektiv och ändamålsenlig för konsumenternas och företagens bästa. En bra kontroll bidrar till att konsumenterna får säkra livsmedel som de kan lita på, företagen har tilltro till kontrollen och upplever den som meningsfull och att samverkan med andra berörda kontrollmyndigheter är god.

1 891 kontrollbesök har gjorts under året, vilket motsvarar cirka 8 kontrollbesök per arbetsdag. Det är något färre än föregående år men antalet tillsynsbesök inom den förebyggande kontrollen har ökat.

Förebyggande kontroll

Nämnden har utfört 1 576 planerade kontrollbesök (kontroll som finansieras av årsavgifter) inom ramen för den förebyggande livsmedelstillsynen, vilket är något fler än föregående år.

203 av de planerade kontrollbesöken var besök hos nya verksamheter vilket är färre än planerat. När nya anläggningar startar är nämndens ambition att de ska få ett första kontrollbesök inom två månader. Detta mål har inte riktigt uppnåtts. Inför 2019 planeras därför en översyn av målformulering och processen för genomförande och uppföljning.

Under 2018 genomfördes ca 70 kontrollbesök på dricksvattenanläggningar. Utöver besök och beslut har kontrolltid även använts till att granska inkomna analysresultat, faroanalyser och provtagningsplaner. Nämnden ska numera vart femte år fastställa en faroanalys och provtagningsprogram för varje vattenanläggning. Arbetet har varit tidsödande men framgångsrikt. Totalt har nämnden fattat drygt 100 beslut om fastställande av provtagningsprogram och faroanalyser under 2018. Den som driver en dricksvattenanläggning ska låta analysera utgående vatten kemiskt och mikrobiologiskt. Vid 22 tillfällen under året har dricksvattnet klassats som otjänligt. Flera av dessa har inträffat efter den torra sommaren och varit orsakade av tarmbakterier.

Under 2018 blev nämnden tillfrågad att tillsammans med Livsmedelsverket representera Sverige vid EU-kommissionens workshop kring e-handel, som hölls på Irland i oktober. Syftet med workshopen var att utbyta kunskaper och erfarenheter mellan medlemsstaterna. Vid workshopen fick nämnden presentera arbetet med kontroll av e-handel inom Uppsala kommun.

Under året gjordes en särskild satsning på att närvara vid tillfälliga evenemang och andra händelser där mat serveras tillfälligt. Totalt besöktes 11 evenemang under året. Evenemangskontrollen sker eftersom det inte är ovanligt att livsmedel hanteras på ett osäkert sätt. Exempelvis kan nödvändig utrustning saknas på försäljningsplatsen (såsom handtvättsmöjligheter) och det finns en risk för att de som säljer maten inte vet hur mat ska hanteras säkert.

Som tidigare år genomfördes en inspektionskväll där alla livsmedelsinspektörer var ute samtidigt. I år besöktes 13 restauranger i september.

Nämnden deltog i Jordbruksverkets pilotprojekt för kontroll av matavfall från restauranger och storkök. Inom projektet kontrollerades om matavfall lämnades ut som foder till djur, vilket i av de 24 restauranger som kontrollerades gjorde.

Nämnden har som tidigare år deltagit i den nationella övervakningen av antibiotikaresistens i livsmedel. I samband med planerade kontroller i butiker togs 25 prover av kycklingkött som har lämnats till SVA⁴ för analys.

Under 2016 påbörjades ett tvåårigt projekt som syftar till att öka nämndens kunskap om hur måltider till barn med överkänslighet eller allergi mot livsmedel hanteras i förskolor och grundskolor. Hela projektet sammanfattades i en rapport som publicerades i början på 2018.

Som ett bidrag till arbete för giftfri miljö på förskola/skola har nämnden utfört kontroller av plastredskap/plastutrustning i kök på 26 förskolor/grundskolor under 2018. Fyra av verksamheterna hade avvikelser i hur redskapen/utrustningen användes.

Uppföljande kontroll

Nämnden har haft flera ärenden som tagit mycket tid i anspråk. Bland ärendena kan nämnas flera förbud där livsmedel har innehållit otillåtna färgämnen vilket berör komplexa delar av lagstiftningen. Bedömningen är att nämnden haft de resurser som krävs för att göra de uppföljningar som behövde göras. 274 uppföljande besök gjorts under året vilket är lika många som under förra året.

Under året har nämnden haft ett ökat fokus på att avvikelser verkligen åtgärdas. Sanktioner (förelägganden och förbud) har därför använts i högre omfattning än tidigare. 39 sanktionsbeslut under året vilket är en fördubbling mot 2017 då 18 sådana beslut fattades.

Inkommande ärenden

Antalet registreringar av livsmedelsverksamheter var 242, vilket är färre än förväntat och hundra färre än 2017. Den största orsaken är att nämnden har prioriterat ned inventering av dagbarnvårdare och frukostserveringar⁵.

Under året inkom 283 klagomål om misstänkt matförgiftning och 99 övriga klagomål så som otillåtna färgmedel och bristande handhygien på restauranger. I 41 fall bedömdes klagomålen som så allvarliga att särskilda kontrollbesök var nödvändiga.

RASFF⁶ är EU:s system för snabb varning om livsmedel som utgör eller kan antas utgöra en risk för människors hälsa. Antalet meddelanden från RASFF var rekordstort under 2018. Orsaken är både ökad internationell handel och det faktum att även livsmedel som bara släppts ut på den svenska marknaden numera ska registreras i systemet. 38 RAFFS-ärenden

⁴ Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, är en expertmyndighet inom vissa veterinära frågor.

⁵ Med frukostserveringar menas den servering av frukost som utförs av pedagogisk personal på avdelningar inom förskola och skola. Orsaken till att dessa överhuden taget registreras är att en annan del av kommunen (Måltidsservice) sköter själva skolköket.

⁶ Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF)

hanterades under 2018 jämfört med enbart 14 2017. Dessutom registrerade vi själva sex produkter i RASFF.

Det har också kommit in 12 ärenden om produktåterkallelse det vill säga att livsmedelsföretagen själva återkallar produkter på grund av brister så som odeklarerade allergener. Även den siffran är rekordhög jämfört med tidigare år.

Viktiga händelser och utmaningar under året

Livsmedelskontrollen hade vakanser i personalstyrkan under det första halvåret på grund av tjänstledigheter och egna uppsägningar. I maj tillträdde Tobias Johansson som vikarierande avdelningschef för avdelningen för livsmedelskontroll och tillståndsenheten. Vakanserna har främst fått konsekvenser för verksamhetsutvecklingen.

Verksamhetsresultat

Livsmedelskontroll	2016	2017	2018
Totalt antal besök förebyggande kontroll	1 495	1 516	1 576
-varav besök planerad kontroll	1 288	1 259	1 373
-varav första besök	207	257	203
Besök uppföljande kontroll	338	274	274
Totalt antal kontroller	1 946	1 936	1 891
Antal registreringar av livsmedelsverksamheter	293	345	242
Antal inkommande klagomål	88	106	99
Antal anmälda misstänkta matförgiftningar	256	276	283
Antal besök till följd av klagomål och misstänkta matförgiftningar	83	86	41
Antal RASFF-ärenden	13	14	38
Antal remisser	5	2	4
Antal förbud/föreläggande	19/24	13/5	17/22
Ärenden påbörjade	2527	2674	3139
Ärenden avslutade	2551	2652	2877
Ärendebalans för året	-24	-22	-183

Utveckling av kontrollen

Nämnden har påbörjat ett förberedelsearbete för de förändringar i lagstiftningen som kommer under de närmsta två åren. En ny kontrollförordning⁷ börjar gälla i december 2019 och sanktionsavgifter införs 1 januari 2019. Sanktionsavgifter införs för de som startar livsmedelsverksamhet utan att först registrera livsmedelsanläggningen. Storleken på sanktionsavgiften kan variera mellan 2 500 kronor och 75 000 kronor.

För att utveckla dricksvattenkontrollen har ett samarbete med Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor (SRMH) inletts under året. I oktober genomfördes en kontrollutbytardag med SRMH och Österåker för att diskutera dricksvattentillsyn och utbyta mallar och erfarenheter. Samarbetet planeras fortsätta 2019 och då har även Sigtuna anmält intresse för att delta. Inom samarbetet för Miljösamverkan Uppsala beslutades att kommunerna tillsammans under 2019 ska ta fram och genomföra en gemensam provtagningsplan inom livsmedelskontrollen.

Förutom förberedelse för kommande lagstiftningsförändringar har nämnden arbetat mycket med att göra kontrollen mer verkningfull. Bland annat genom ett ökat fokus på att prioritera de viktigaste avvikelserna och att bli bättre på att använda verkningfulla sanktioner.

⁷ Den nya kontrollförordningen (EU) nr 2017/625 och reglerar hur kontrollen ska bedrivas inom EU:s medlemsländer.

Tillståndsenheten

Tillståndsenheten utövar prövning av ansökan om serveringstillstånd samt tillsyn enligt alkohollagen, tobakslagen, lagen om receptfria läkemedel, lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt lotterilagen. Arbetet syftar till att säkerställa en säker alkoholservice och säker försäljning av tobak-, e-cigaretter, folköl- och receptfria läkemedel. Arbetet bedrivs genom tillståndsgivning samt inre och yttre tillsyn.

Förebyggande tillsyn

Nämnden har genomfört all förebyggande tillsyn som planerat.

Nämnden har ca 280 pågående serveringstillstånd och under 2018 genomfördes 239 tillsynsbesök vid 30 olika tillfällen. Vid tre tillfällen har polisen medverkat vid tillsyn och vid ett tillfälle har även brandförsvaret och Skatteverket medverkat. Under året har fem erinringar och fem varningar delats ut. Två återkallelser av serveringstillstånd har beslutats.

188 verksamheter har tillstånd att sälja tobak, receptfria läkemedel och folköl. Nämnden har under året genomfört 197 kontrollbesök på 144 av verksamheterna (då flera verksamheter säljer samtliga varor). Av kontrollbesöken var 46 på försäljningsställen för receptfria läkemedel och 151 på försäljningsställen för folköl och tobak. Under året har nämnden gjort en särskild satsning inom tobakstillsynen med målet att alla försäljningsställen ska få ett besök. De fåtal som inte har fått besök har enbart en tobaksautomat samt två behandlingshem där tobaken är inlåst och säljs direkt av personalen. Antalet tillsynsbesök har tack vare den särskilda satsningen ökat med cirka 50 %.

Nämnden har i nuläget 29 försäljningsställen för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Alla har fått besök under året.

Under 2018 gjordes förfrågningar till Skatteverket vid nio tillfällen och till Polismyndigheten vid sex tillfällen inom ramen för inre tillsyn av verksamhetsutövare med serveringstillstånd. Den inre tillsynen är den tillsyn som genomförs genom förfrågningar till andra myndigheter och inte genom tillsynsbesök. Alla bolag med serveringstillstånd och alla personer med betydande inflytande har ingått i förfrågningarna. Förfrågan till Skatteverket gällde bland annat om bolagen varit mål för beslut om kontrollavgift, om de hade skatteskulder hos Kronofogdemyndigheten samt om de hade underskott på skattekontot. Det öppnades nio ärenden med anledning av Skatteverkets yttrande, varav ett ledde till en erinran och ett till en varning. Förfrågan till Polismyndigheten gällde personer med betydande inflytande och frågan ställdes om det fanns anmärkningar mot personerna och om de var lämpliga att tillhandahålla alkoholservice. Om anmärkningar fanns redovisades brottsrubricering samt påföljd. Det öppnades ett ärende med anledning av Polismyndighetens yttranden.

Under året har nämnden arrangerat två STAD-utbildningar i ansvarsfull alkoholservice. STAD-utbildningen omfattar två dagar och rekommenderas till personal inom verksamheter med serveringstillstånd. Nämnden har också deltagit som föreläsare om alkohollagen vid sex utbildningstillfällen i Ansvarsfull alkoholservice (AAS) för studentnationer.

Uppföljande tillsyn

Nämnden genomförde all uppföljande tillsyn som planerat. Om en brist har uppdagats har ett uppföljande tillsynsbesök gjorts.

Inkommande ärenden

Antalet inkommande ansökningar/anmälningar gällande serveringstillstånd, tobak, folköl och receptfria läkemedel under året var som förväntat, totalt 454 stycken. Om klagomål inkommer eller om misstanke finns om att ett försäljningsställe inte följer lagstiftningen startas ett så kallat tillsynsärende där en mer noggrann granskning görs. 2018 startades sju tillsynsändanden gällande folköl- och tobaksförsäljning.

Under 2018 prövades 46 nya ansökningar om alkoholtillstånd och 55 bolagsändringar. För att ett serveringstillstånd ska kunna lämnas måste den sökande uppfylla en rad krav gällande personliga och ekonomiska förhållanden samt i övrigt kunna uppfylla alkohollagstiftningens krav. Bland annat granskas matutbud och finansiering. Remisser skickas till brandkåren och miljöförvaltningens hälsoskyddsavdelning, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten. Sökande ska också visa sina kunskaper i alkohollagen genom ett godkänt resultat på ett kunskapsprov. Om ett företag med serveringstillstånd byter bolagsmän eller ägare men behåller samma bolag görs en mer begränsad prövning. Bland annat prövas handel och vandel hos de nya bolagsmännen. Kunskapsprov måste göras om då kunskaperna annars försvinner ur bolaget.

Viktiga händelser och utmaningar under året

I maj tillträdde Tobias Johansson som vikarierande avdelningschef för avdelningen för livsmedelskontroll och tillståndsenheten.

Under 2018 har förslag om utökade avgifter för serveringstillstånd lämnats till kommunfullmäktige. I december beslutade kommunfullmäktige att de nya avgifterna ska börja gälla från och med den 1 januari 2019.

Den 1 juli 2017 trädde lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare i kraft. I korthet innebär reglerna att försäljningsstället måste kontrollera att mottagaren av produkterna är minst 18 år, att det ska finnas skyltar som upplyser om åldersgränsen, att produkterna ska vara märkta med svensk hälsovarning och att förpackningarna ska innehålla ett informationsblad och ha en innehållsdeklaration. Försäljningsstället måste också ha ett egenkontrollprogram med rutiner för att säkerställa att lagstiftningen följs. Fram till 1 januari 2018 gällde dock övergångsbestämmelser gällande märkning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare som tillverkats innan lagen trädde i kraft. Därför valde nämnden att inte göra någon tillsyn under 2017. Under 2018 har e-cigaretter och tillbehör kontrollerats. Det är många produkter och en utmaning att lära sig hur alla produkter används.

Riksdagen har beslutat om en ny tobakslag som ska träda i kraft den 1 juli 2019. Den nya tobakslagen innehåller flera delar, bland annat införandet av tillståndsplikt för handel med tobaksvaror, ett utvidgat rökförbud och begränsad marknadsföring. Ett tillståndskrav för tobakshandlare innebär ökade krav på utredning och troligtvis inre tillsyn. Nämnden måste under 2019 utreda konsekvenserna av den nya lagen, så som ökade resursbehov, behov av kompetensutveckling samt införande av nya avgifter för tobaksansökningar och tillsyn.

Utveckling av tillsynen

Polisen har sällan har möjlighet att följa med när nämnden utför den yttre tillsynen på helgkvällar och nätter. Därför har nämnden börjat bedriva denna verksamhet utan att polisen följer med. För att minska säkerhetsrisken finns personlarm och en teknisk utveckling som tillkommit under året är att handläggarna har fått ritningar över lokalen med sig i fält.

Inom nätverket ”Knyck” samarbetar nämnden med andra större städer kring lagstiftningstolkning och metodik. Inom nätverket ”KVASt” förs regelbunden dialog med Polisen, Skattverket och brandförsvaret.

Under året har nämnden deltagit i Läkemedelsverkets referensgrupp

Under 2017 genomförde Länsstyrelsen en revision av nämndens tillsyn av serveringstillstånd, tobak och folköl. I deras rapport som inkom 2018 framkom att Länsstyrelsen i stort var nöjda med tillsynen, men hade några synpunkter. Bland annat uppmanade man nämnden att göra vissa justeringar i kommuns riktlinjer gällande serveringstider för serveringstillstånd. Under 2019 kommer förvaltningen återkomma till nämnden med ett förslag på reviderade riktlinjer.

Verksamhetsresultat

Tillståndsenheten	2016	2017	2018
Antal tillsynsbesök serveringstillstånd	259	242	239
Antal tillsynsbesök tobak och folköl	88	108	151
Antal tillsynsbesök receptfria läkemedel	47	42	46
Sanktioner serveringstillstånd Erinran/varning/återkallelse	16/3/4	11/4/0	5/5/2
Tillsynsärende tobak och folköl	7	7	7
Ärenden	474	457	454

Miljöförvaltningen

Viktiga händelser under 2018

Nytt digitalt handläggarsöd

Miljöförvaltningen deltar med ett eget delprojekt inom det kommungemensamma projektet Digitalt handläggarsöd (DHS). Under perioden har arbete med kravinsamling och analys genomförts tillsammans med leverantören Tieto.

Projektet är en viktig del i vår verksamhetsutveckling och ska leda fram till att miljöförvaltningen under 2019 har ett nytt diarie- och ärendehanteringssystem för verksamhetsområdena livsmedelskontroll, miljöskydd, hälsoskydd, områdesskydd samt enskilt vatten och avlopp.

Det nya systemet kommer att kopplas mot e-arkiv för digital arkivering av handlingar. Det nya systemet kommer att möjliggöra för nämnden att ta fram nya moderna e-tjänster och bidrar till en mer pappersfri verksamhet inför flytten till nya stadshuset 2021. Arbetet har tagit mycket tid och resurser i anspråk 2018 och kommer fortsätta göra det under 2019.

Informationshanteringsplan

Under perioden har miljöförvaltningen tillsammans med arkivsamordnare från kommunledningskontoret arbetat med att ta fram en informationshanteringsplan för nämnden och en för den kommunala lantmäterimyndigheten. Dessa ska ersätta de nuvarande bevarande- och gallringsplanerna. En informationshanteringsplan redovisar vilka allmänna handlingar som finns hos myndigheten, innehåller anvisningar för hur allmänna handlingar ska hanteras inom myndigheten, talar om vilka av de allmänna handlingarna som ska bevaras och vilka som ska gallras och utgör myndighetens gallringsbeslut. De nya informationshanteringsplanerna beslutades i nämnd i december 2018 och börjar gälla 1 januari 2019.

Ny lagstiftning

Ny dataskyddsförordning, General Data Protection Regulation (GDPR)

Den 25 maj ersattes personuppgiftslagen (PUL) med dataskyddsförordningen GDPR. Inventering och hantering av personuppgifter enligt GDPR i de system som används av förvaltningen, har genomförts i samarbete med IT-strateg på kommunledningskontoret. Inventeringen av känsliga personuppgifter är genomförd och dokumenterad. Principer för rutinen "GDPR känsliga personuppgifter rutiner och hantering" beslutades i december 2018. Framtagande av detaljerade rutiner och rensningar kommer genomföras under 2019.

Ny kommunallag

Den 1 januari trädde en ny kommunallag (2017:725) i kraft. Ändringarna berör främst det politiska arbetet inom kommunen.

Ny förvaltningslag

Den 1 juli trädde en ny förvaltningslag i kraft där förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna regleras på ett mer heltäckande sätt än innan och en del rättspraxis har arbetas in. Bland annat

kom ett nytt rättsmedel mot långsam handläggning. Med anledning av detta höll kommunjuristerna två utbildningstillfällen under september för miljöförvaltningen.

Nya taxor/avgifter och tillsynsbehovsutredning enligt miljöbalken

Miljöbalken

Under 2018 tog nämnden fram en ny utredning av tillsynsbehovet som ligger till grund för tillsynen enligt miljöbalken och strålskyddslagen. Därefter reviderades Uppsala kommuns taxa för tillsyn enligt miljöbalken och strålskyddslagens områden. Taxan utgörs av föreskrifter, en bilaga med avgifter för olika ärendetyper och en bilaga med avgiftsklasser för miljöfarliga verksamheter och hälsoskyddsverksamheter. Kommunfullmäktige beslutade om den nya taxan på sammanträdet i december. Arbetet innebar inte att timavgiften förändrades, men att behovet av antalet tillsynstimmar för olika typer av verksamheter ändrades utifrån tillsynsbehov.

Alkohollagstiftningen

Taxan för prövning av serveringstillstånd och tillsyn har varit oförändrad under många år på grund av ett tidigare ekonomiskt överskott i verksamheten. Då överskottet var på väg att ta slut beslutade kommunfullmäktige i slutet av 2018 om en höjning och justering av taxorna. Förutom en generell höjning av tillståndavgifter och årsavgifter infördes också olika tilläggsavgifter. Exempelvis betalar verksamheter med sena öppentider eller med tillstånd för catering numer en tilläggsavgift. Taxans grundkonstruktion är att de som säljer mest alkohol också ska få mest tillsyn. Det gör att stora nattklubbarna betalar betydligt mer än till exempel en mindre restaurang.

Kundbemötande och service

Under året har en rad insatser gjorts för att utveckla miljöförvaltningens kundbemötande och service. Bland annat har förvaltningen arbetat aktivt med värdegrunden, utbildats i klarspråk, genomfört olika informationsinsatser, uppdaterat informationen på uppsala.se och arbetat med att få ner handläggningstiderna. Fördjupade och framåtblickande diskussioner har förts om servicegrad och servicenyta både med kommunens näringslivsenhet, stadsbyggnadsförvaltningen och i ledningsgruppen som kommer fortsätta 2019. Kundnöjdhet har varit en av prioriteringarna i verksamhetsplaneringen inför nästa år.

Resultat Nöjd-Kund-Index (NKI)

Ett av kommunens näringspolitiska mål är att erbjuda en god grundläggande service. God kvalitet och hög service i myndighetsutövning är särskilt centralt för att skapa goda relationer mellan kunder och kommuner. Därför genomför Uppsala kommun årliga undersökningar för att löpande följa upp hur kommunens service utvecklas genom ett Nöjd-Kund-Index (NKI), samt fånga upp synpunkter och identifiera möjliga förbättringsområden.

Miljöförvaltningen har de senaste åren haft höga NKI-värden för de fyra verksamhetsområden som ingår i mätningarna: livsmedelskontroll, serveringstillstånd, hälsoskyddstillsyn och miljöskyddstillsyn. Miljöförvaltningen förbättrade sitt totala NKI-värde mellan år 2014-2017 och ligger för helåret 2017 bättre än riksnittet inom samtliga områden. Se tabell nedan.

Under året har den kommunala lantmäterimyndigheten i samarbete med kommunledningskontoret utvecklat en NKI-mätning som ska påbörjas under 2019.

Resultattabell 8

Här redovisar vi resultatet för 2017 enligt SKLs årliga rapport "Öppna jämförelser – Företagsklimat 2017" där NKI-resultatet redovisas för Sveriges samtliga kommuner. Resultatet för 2018 offentliggörs våren 2019.

Verksamhetsområde	NKI 2014	NKI 2016	NKI 2017	NKI 2017 (samtliga kommuner)
Livsmedelskontroll	73	79	80	74
Serveringstillstånd	72	78	81	75
Hälsoskyddstillsyn ⁹	72	67	71	69
Miljöskyddstillsyn	69	72	71	69
TOTALT	72	75	77	73

Undersökningen omfattar sex områden (tillgänglighet, information, bemötande, kompetens, rättssäkerhet, och effektivitet) som speglar de mest väsentliga delarna av kommunens service i myndighetsärenden. Varje område mäts med ett antal detaljfrågor samt ett övergripande NKI-värde.

Uppsala kommuns värdegrund

Under våren lanserades Uppsala kommuns värdegrund som sammanfattas av tre påståenden; göra skillnad, arbeta tillsammans, välkomna nyskapande. Värdegrunden har aktiverats på förvaltningen i flera steg under året. Ledningsgruppen fick information i början av året följt av en mer omfattande workshop före sommaren. Medarbetarna har informerats på försommaren följt av diskussioner på APT under sommar och höst.

Under november månad anordnade förvaltningen två förvaltningsdagar där samtliga medarbetare deltog. Dagarna inleddes med en föreläsning av Mia Hultman som fokuserade på personliga värderingar i förhållande till organisationens. En heldag avsattes sedan till att arbeta med värdegrunden på djupet där vi bland annat var testpiloter för kommunens egenutvecklade spel. Uppföljning av det arbetet kommer att fortsätta under 2019.

Miljösamverkan

Miljöförvaltningen deltar i Miljösamverkan Uppsala län under perioden 2018-2020. Det förväntas stärka kompetensen hos handläggare och inspektörer, ge en ökad samsyn inom länet och effektivisera tillsynsarbetet. En samverkan förväntas även ge en mer rättssäker och professionell handläggning och likabehandling av företag.

Under 2018 bildades styrgruppen som miljöförvaltningen ingår i och projektledaren kom på plats. Miljösamverkan hade en kick-off i augusti på Uppsala slott där chefer och handläggare från samtliga kommuner deltog. Ett första samverkansprojekt inom livsmedelskontroll

⁸ NKI redovisas på en skala mellan 1-100, där 100 är högsta betyg. Betyget värderas sedan enligt följande; >80 Mycket högt, 70-80 Högt, 62-69 Godkänt, 50-61 Lågt, <50 Mycket lågt.

⁹ Till och med år 2016 har resultatet för hälsoskyddstillsyn och miljöskyddstillsyn särredovisats, men 2017-års siffror är inte uppdelade i SKLs rapport "Öppna jämförelser - Företagsklimat 2017". Detta beror på att många kommuner är små och har därför bara en avdelning där inspektörerna arbetar både med hälso- och miljöskydd. Uppsala kommun har tidigare beställt en särskild särredovisning, men detta har inte kunnat uppfyllas hittills i år på grund av byte av konsultfirma.

startades. Under 2019 kommer arbetet fortsätta med fler gemensamma projekt inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Beredskap

Krisberedskapen inom nämnden har tydligt stärkts under året. Miljöförvaltningen genomförde under hösten 2019 en krisövning i form av ett seminarium med scenariot "Översvämning". Totalt deltog cirka 20 personer från förvaltningen tillsammans med kommunens beredskapssamordnare. Sommarens extraordinära händelser (värmebölja, torka, översvämning och avgrävd bredbandskabel) utvärderades och förslag på åtgärder togs fram. Förvaltningens ledningsgrupp och utvalda nyckelpersoner deltog i december i kommunens krisberedskapsutbildning tillsammans med Uppsala Vatten. Under året deltog förvaltningen även i kommunens arbete med en risk- och sårbarhetsanalys samt i kommunens arbete med att ta fram en nödvattenplan. Erfarenheterna kommer att inarbetas i den uppdatering av ledningsplanen för allvarlig störning utifrån kommunens mall som kommer beslutas i början av 2019.

Medarbetarna på förvaltningen informerades om vårt och kommunens säkerhetsarbete på förvaltningsdagarna i november.

Under året har en utredning kring en eventuell uppbyggnad av en intern operativ beredskapsorganisation genomförts. Arbetet med att införa organisationen sker under 2019.

Sommarens extraordinära händelser

Under sommaren innebar den långvariga värmeböljan och torkan utmaningar även för miljö- och hälsoskyddsnämnden. Därtill inträffade en större översvämning den 31 juli och dessutom grävdes en bredbandskabel till miljöförvaltningens lokal av. Miljöförvaltningen har utvärderat händelserna och har tagit fram åtgärder och förslag till rutiner för uppdatering av förvaltningens plan för allvarliga störningar. Effekterna av de speciella väderhändelserna har dessutom följts upp inom ramen för miljöskydds- och hälsoskyddstillsynen under hösten.

Värmebölja och torka

På de flesta håll i Sverige blev juli månad den varmaste som hittills uppmäts. Stora delar av månaden präglades av svår torka och svåra skogsbränder. För Uppsala utfärdade SMHI en klass 2-varning för extremt höga temperaturer. Med anledning av detta kallade kommunens t.f. säkerhetschef till ett samordningsmöte med berörda förvaltningar den 11 juli där miljöförvaltningen deltog. Samordningsmöten pågick sedan veckovis fram till mitten av augusti.

Miljöförvaltningen noterade bland annat en ökad inströmning av klagomål till avdelningen för hälsoskydd kopplat till höga temperaturer i bostäder samt klagomål på buller från olika typer av evenemang m.m. på grund av människors behov av att ha fönster öppna. Bemanningen på hälsoskydd var för låg för den ökade belastningen och kommer behöva stärkas nästa sommar. Bostadsbolagens beredskap för höga temperaturer och deras egen hantering av klagomål från hyresgäster var bristfällig.

Vård- och omsorgsverksamheter agerade utifrån fastställda rutiner på SMHI:s varningar för höga temperaturer och beredskapen för de höga temperaturerna var relativt väl fungerande, bland annat tack vare förvaltningens arbete med förebyggande hälsoskyddstillsyn.

Den långvariga värmen och frånvaro av nederbörd påverkade även lantbrukare genom brist på bete och vatten till betesdjur och minskade skördar av vall och spannmål. Detta förväntas få konsekvenser även på längre sikt med höga kostnader för foder vilket kan påverka möjligheterna att behålla djur. Förvaltningen uppdaterade informationen på uppsala.se om bland annat hantering av döda lantbruksdjur och hästar. Beredskapen för ärenden kopplade till jordbruk och torka stärktes.

Översvämning

Uppsala upplevde ett mycket kraftigt regn den 29 juli. 82 mm regn föll, vilket är den största regnmängden i juli månad sedan år 1857 och motsvarar ett 70-100 års regn. Regnet orsakade översvämning vid Kungsängsverket samt bräddningar (utsläpp av orenat vatten) vid avloppsreningsverk och pumpstationer runt om i kommunen. Utöver detta översvämmades flera hus och Resecentrum i centrala Uppsala. Flera pumpstationer som bräddade orenat avloppsvatten låg nära kommunala badplatser (Skarholmen/Lyssnaängen, Storvad, Almunge med flera).

Miljöförvaltningen fick tidig kännedom om bräddningen, direkt på morgonen dagen efter. Verksamhetsområde Hälsoskydd har tillsyn på bland annat badvatten. Eventuell påverkan på badvatten och dricksvatten kunde dock inte bedömas förrän tre dygn efter händelsen. Extraprovtagningar togs på de bad som låg i nära anslutning till utsläppspunkterna. Dessa var utan anmärkning. Avdelningen för miljöskydd, som har tillsynsansvaret över Uppsala vatten AB, har följt upp händelserna inom ramen för tillsynen under hösten 2018. Uppsala vatten AB har även sammanställt en rapport om händelsen. Uppsala vatten AB har inte kunnat flytta pumpstationen som är olämpligt placerad i förhållande till en badplats men har istället flyttat bräddledningen nedströms badplatsen. Även rutinerna för hur information kommer in till miljöförvaltningen och sprids internt har ändrats efter händelsen.

Avgrävd bredbandskabel

Den 19 juli drabbades miljöförvaltningens lokaler, som ligger i Ultuna, av ett allvarligt kabelbrott som medförde att internetanslutningen inte fungerade. Detta ledde till att det inte gick att arbeta i förvaltningens lokaler. Dagen efter fick förvaltningen en temporär lösning med 4G-modem med reducerad kapacitet. Den 24 juli var felet åtgärdat. IT arbetar med en framtida lösning för att undvika att liknade inträffar igen.

Ny delegationsordning

Under våren har miljöförvaltningen arbetat fram en ny delegations- och arbetsordning som började gälla från och med den 1 juli.

Ny administrativ enhet

För att hantera de förvaltningsövergripande administrativa uppgifterna bildades en ny administrativ enhet den 1 mars. Enheten arbetar med bland annat posthantering, bokningar, beställningar, registrering och expediering. Enheten förväntas inte vara fulltalig förrän i

mitten av 2019 på grund av personalomsättning och att rekryteringsprocessen har dragit ut på tiden.

Förvaltningens interna miljöarbete

Förvaltningen har som mål i sitt interna miljöarbete att enbart ha fossilbränslefria fordon och att öka användningen av förnybara drivmedel.

Alla förvaltningens nio bilar är utbytta till elbilar eller gasbilar utom tre av lantmäterimyndighetens bilar där alternativ i dagsläget saknas som uppfyller lantmätarnas behov. Under 2018 har en av dieselbilarna hos lantmäterimyndigheten ersatts med en bil som drivs med gas. Ytterligare en lantmäteribil har bytts ut till en bil som kan tankas med fossilfritt och förnyelsebart HVO100. De övriga två lantmäteribilarna kommer på motsvarande sätt att bytas ut i januari 2019.

Samtliga medarbetare har under året informerats om förvaltningens tolkning av kommunens resepolicy. För resor i tjänsten ska medarbetarna i första hand välja gång, cykel eller kollektivtrafik, i andra hand välja förvaltningens fordon, i tredje hand välja hyrbil och i fjärde hand välja egen bil. Medarbetarna har uppmanats att alltid tanka gas för de bilar som kan tankas med både gas och bensin och med HVO100 för de bilar som kan tankas med HVO100 och diesel.

En uppföljning av det drivmedel som har tankats under året visar en nedgång med nästan 600 liter bensin, drygt 1 000 liter mindre diesel och nästan 300 kg mer gas jämfört med 2017.

Medarbetare och ledare

I maj tillträdde Elin Tapper som ny HR-chef för miljöförvaltningen.

Arbetsmiljöansvar

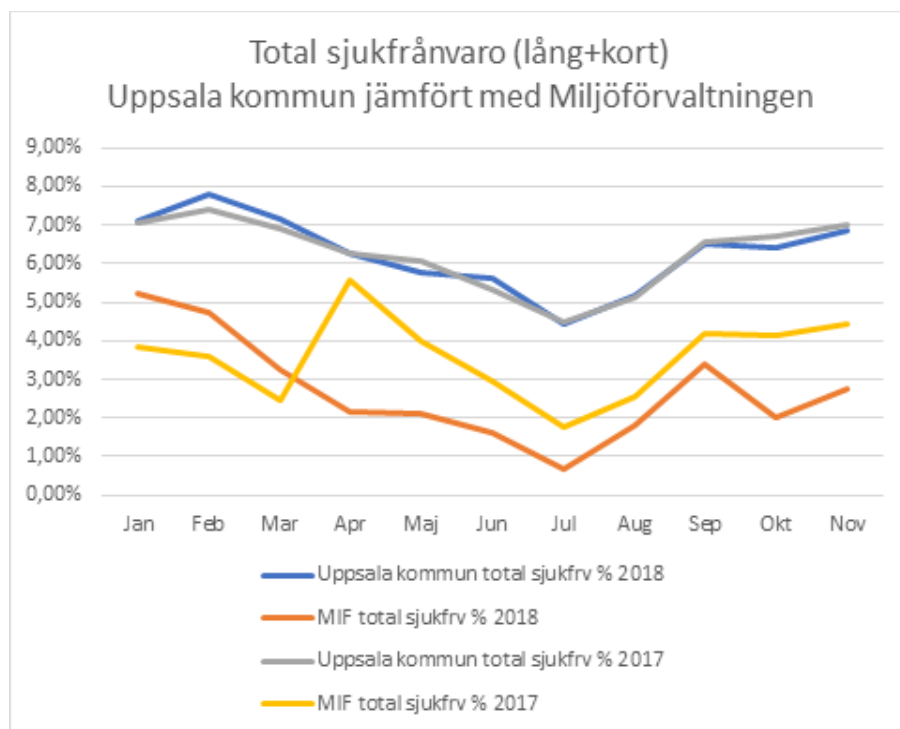
Nämnden arbetar med ett ökat fokus på det systematiska arbetsmiljöarbetet. Ett årshjul för arbetet har införts. Arbetsskador, tillbud och sjukfrånvaro följs regelbundet upp i ledningsgrupp och i samverkan. Utifrån den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet som genomfördes av förvaltningens ledningsgrupp och arbetsmiljöombud har en förvaltningsövergripande handlingsplan tagits fram. Utifrån systematiskt brandskyddsarbete har brandskyddsansvarig utsetts och under november månad skedde den årliga skyddsronen där handlingsplan upprättas för de brister som framkommit.

För att säkerställa att aktuella rutiner för personsäkerhet följs i samband med tillsyn, kontroller och förrättningar genomförde miljöförvaltningen en enkätundersökning bland medarbetarna under april. På miljöförvaltningen kände 78 % av medarbetarna till sin avdelnings förebyggande rutiner och handlingsplan vid händelse av hot och våld. De flesta (83 %) har fått informationen vid avdelningens arbetsplatsträffar och 81 % visste var de kan hitta rutinerna. Resultatet varierade mellan de olika avdelningarna. Varje avdelning har tagit fram en handlingsplan för att säkerställa att alla medarbetare får informationen och följer rutinerna för personsäkerhet. Som ett resultat har också informationsaktiviteter kring rutiner för tillbuds- och arbetsskaderapportering genomförts i oktober. På förvaltningsdagarna i november utbildades medarbetarna kring riskerna med och hantering av hot och våld i arbetet.

Sjukfrånvaro

Både långtids- och korttidssjukfrånvaron på miljöförvaltningen är lägre 2018 än 2017 och lägre än i övriga kommunen vilket grafen nedan visar. Den ackumulerade genomsnittliga sjukfrånvaron under januari-november 2018 har minskat jämfört med samma period 2017 och ligger på 8,4 dagar per anställd.

Tabellen nedan visar total sjukfrånvaro jämförelse 2017/2018 jämfört med Uppsala kommun¹⁰

Arbetskador och tillbud

Under 2018 anmäldes 11 olika tillbud och skador i KIA¹¹. Resultatet har analyserats i ledningsgruppen och i samverkan.

Händelsetyp	Antal
Tillbud	7
Olycksfall	3
Arbetsjukdom	1
Samtliga	11

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare

Ledningsgruppen har under året beslutat om en kompetensförsörjningsplan och har prioriterat aktiviteter för 2019. Syftet med planen är att attrahera ny kompetens, ha en effektiv

¹⁰ MIF står för Miljöförvaltningen. Mätningarna för 2018 täcker januari-november eftersom data från december inte var färdig när denna rapport togs fram.

¹¹ kommunens gemensamma system för tillbud- och skaderapportering.

rekryteringsprocess, utveckla kompetensen hos medarbetarna och behålla nödvändig kompetens över tid.

Som ett led i att Uppsala kommun har som mål att bli en av Sveriges mest attraktiva arbetsgivare inom offentlig sektor 2020 har miljöförvaltningen tillsammans med Stadsbyggnadsförvaltningen genomfört en workshop om attraktiv arbetsgivare. De förslag till aktiviteter som berör miljöförvaltningen har inarbetats i kompetensförsörjningsplanen.

Förvaltningens jämställdhets- och mångfaldsombud har tidigare tagit fram ett antal förslag för hur vi ska få in mångfaldsperspektivet i rekryteringsprocessen. De förslag som är genomförbara har inarbetats i förvaltningens kompetensförsörjningsplan och flera åtgärder har genomförts under 2018. Under året har ett arbete genomförts med att inventera vilka språkkunskaper som finns inom förvaltningen och en översyn över förvaltningens informationsmaterial har gjorts för att bättre kunna kommunicera med kunder som talar andra språk än svenska.

För att säkra den kommunala lantmäterimyndighetens framtida kompetensförsörjning och för att stärka studenters jobb- och karriärmöjligheter har ett samarbete tillsammans med Högskolan i Gävle påbörjats. Tillsammans med stadsbyggnadsförvaltningen har lantmäterimyndigheten startat en arbetsgrupp för att marknadsföra lantmäteriyrket. I januari kommer studiedagar anordnas i Uppsala för elever från Gävle högskola som läser till lantmätare. Ett samarbete har även påbörjats med Uppsala universitet som kommer att starta en lantmäteriutbildning höstterminen 2019. Att få goda relationer redan i vid starten av utbildningen är viktigt för att attrahera nya medarbetare. Detta ligger även som en aktivitet i miljöförvaltningens kompetensförsörjningsplan.

En utvärdering har gjorts av de mässor som förvaltningen deltog i under året. En ny mässplan har tagits fram och beslutats för år 2019. I april deltog miljöförvaltningen i Landsbygds-mässan som arrangeras av Uppsala kommun samt i Framtidsmässan som arrangeras av Framtidsverket i samarbete med Stockholms universitets studentkår och Stockholms stad. Under hösten har förvaltningen deltagit i Utarm som arrangeras av Uppsala teknolog- och naturvetarkår samt Ultuna näringslivsdag som arrangeras av Ultuna studentkår. Syftet med mässorna är att studenter och nyutexaminerade får träffa arbetsgivare i offentlig sektor från hela landet för att få upp ögonen för offentlig sektor som en framtida arbetsgivare.

Under hösten anställdes två extratjänster på den administrativa enheten. Dessa två personer hjälper till med att skanna in dokument inför kommande digitalisering och e-arkiv. Anställningarna sträcker sig över ett år.

2018-års löneöversyn är avslutad och miljöförvaltningen konstaterar att det inte föreligger några strukturella löneskillnader på grund av kön.

Välfungerande arbetsgrupper (effektiva team)

Ett tydligt uppdrag till förvaltningens chefer är att medarbetare och arbetsgrupper ska utvecklas både vad gäller yrkeskunskaper och ansvarstagande. En viktig del i det arbetet är att bygga välfungerande arbetsgrupper. Under 2016 och 2017 har hela förvaltningen utbildats och mätningar genomförts medan fokus under 2018 har legat på chefsstöd. Ett ledarskap som

anpassas till arbetsgruppens behov är en viktig förutsättning för att arbetsgrupperna ska utvecklas.

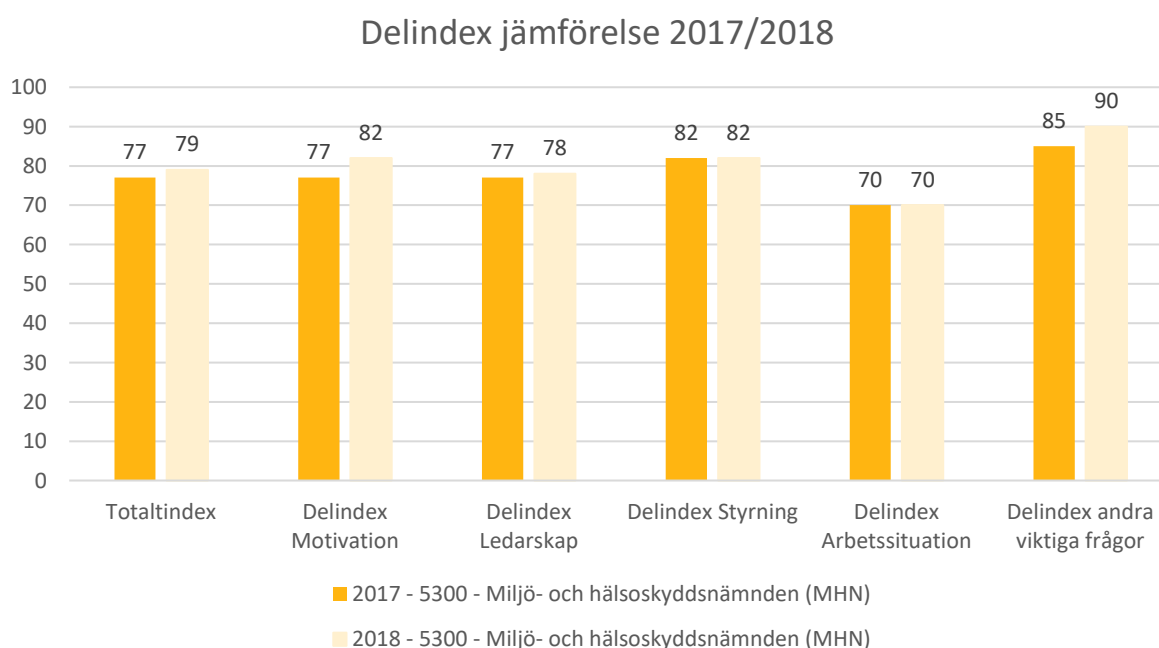
Alla chefer har både fått utbildning och erbjudits individuell coaching från HR-avdelningen centralt. För att ge arbetsgrupperna de bästa förutsättningarna har mindre justeringar av organisationen gjorts inför 2019. Exempelvis har livsmedelsenheten fått en ny teamindelning och avdelningen för enskilt vatten och avlopp, områdesskydd och hälsoskydd har tydliggjort indelningen i två enheter och tillhörande arbetsgrupper.

Medarbetarundersökning

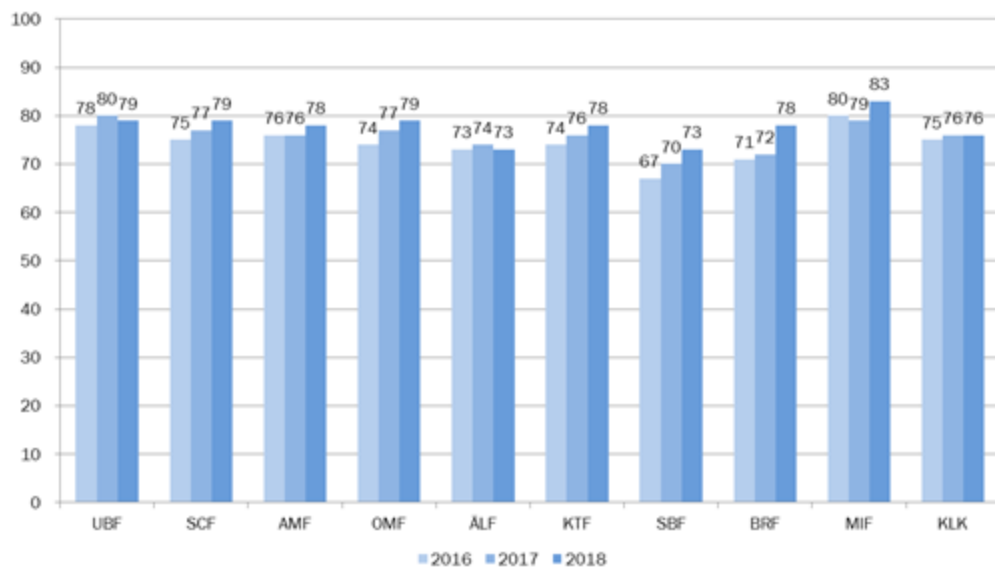
Uppsala kommuns medarbetarundersökning genomfördes under mars. I jämförelse med kommunens övriga verksamheter sticker miljöförvaltningen ut positivt. En jämförelse görs varje år för enkätsvaren inom. Miljöförvaltningen har högst siffror i hela kommunen 2016, 2017 och 2018 vid en jämförelse av hållbart medarbetarengagemang (HME) där områdena motivation, ledarskap och styrning ingår. I 2018 års undersökning uppnår miljöförvaltningen indexvärdet 83, vilket är det högst uppmätta värdet under de tre åren. Miljöförvaltningens svarsfrekvens var 95 %.

Det totala resultatet för miljöförvaltningen var genomgående lite bättre än förra årets resultat, men utvecklingsområdena kopplade till arbetsbelastning och stress kvarstår. Med anledning av detta togs en handlingsplan fram med olika aktiviteter. Bland annat bjöds en föreläsare in till förvaltningens stormöte i juni för att prata om hur man hittar balansen och kan minska stressen i arbetet genom att använda sig av en annan arbetsmetodik. På förvaltningsdagarna i november ägnades tid åt att kompetenshöja medarbetarna kring området hot och våld i arbetet. Dessutom erbjuds medarbetarna tätare uppföljningssamtal med sin chef för att fokusera på uppdrag, förväntningar, resultat och arbetssituation.

Tabellen nedan visar resultatet av olika delindex samt totalindex för miljöförvaltningen 2017 och 2018.

Tabellen nedan visar resultatet för Uppsala kommuns verksamheter 2016, 2017 och 2018.

Kommunikation

Ett stort arbete har bedrivits under året för att lyfta förvaltningens externa kommunikation. Dels utvecklades förvaltningens närvaro på uppsala.se. Dels ökades förvaltningens proaktiva kommunikation, exempelvis genom ökad närvaro på sociala medier och genom aktivt mediearbete. Flera informationsblad och broschyrer har tagits fram och några är översatta till andra språk än svenska. Hela förvaltningen utbildades i klarspråk i november.

Ökad närvaro på uppsala.se

En av nämndens högsta prioriteringar för kommunikationsarbetet under 2018 var att öka förvaltningens närvaro på uppsala.se, allt för att hjälpa kunden göra rätt och hitta information om den tillsynsverksamhet som miljö- och hälsoskyddsnämnden bedriver. Arbetet omfattade både nya verksamhetsspecifika sidor men också övergripande sidor för förvaltningen och nämnden.

Nya sidor om lantbruk på uppsala.se är ett exempel på detta prioriterade arbete. Där ges information om hur tillsyn går till, när tillstånd behövs och vilken egenkontroll som behövs för att minska miljöpåverkan. I kommunikationsinsatsen om lantbruk togs även en broschyr om stallgödsel fram.

Ytterligare exempel på nya sidor är de om avlopp, miljöfarliga verksamheter, radon i småhus och giftfri förskola och skola. I flera fall reviderades även befintliga informationsblad samtidigt som de nya sidorna togs fram på webben.

Ett större arbete gjordes även att ta fram nya webbformulär för att starta, ta över, ändra eller avsluta livsmedelsverksamhet.

Informationsinsatser

Under året gjordes flera stora informationsinsatser. De tre största rörde livsmedelskontroll, radon i småhus och inomhusmiljö i skolan.

Kampanjen Livsmedelskollen pågick under vecka 24 (11–17 juni) och bestod av ett sponsrat inlägg på Facebook, tre olika annonser på storbildstavlor i Uppsala och affischer på kommuninformationen. I alla kanaler var syftet att leda in läsaren till Livsmedelskollen på uppsala.se. Kampanjen blev mycket lyckad. Facebookinlägget nådde 47 950 personer, vilket är bra spridning. Trafiken till Livsmedelskollens sida på uppsala.se ökade kraftigt under kampanjperioden, över 400 procent. Dessutom minskade avvisningsfrekvensen under hela veckan, vilket tyder på att det var intresserade och nyfikna besökare som klickade sig vidare på uppsala.se. Kampanjen upprepades under november.

En stor informationskampanj om radon i småhus har genomförts. 27 000 fastigheter i kommunen fick ett utskick i oktober som tydligt beskriver varför, när och hur man ska mäta radon. Ett riktat inlägg på Facebook i form av en film publicerades, annonser gjordes och nya sidor på uppsala.se togs fram.

”Du är viktig” är en annan stor informationsinsats där information om inomhusmiljö riktad till elever i årskurs 4 togs fram. Syftet med insatsen var att göra eleverna uppmärksamma på att de har rätt till en god inomhusmiljö, att visa vad en god inomhusmiljö är och var de kan vända sig om de behöver hjälp. Informationsinsatsen omfattade ett utskick av adresserade vykort till barn i årskurs 4, nya sidor uppsala.se samt även att information riktad till skolan togs fram till utförrarwebben.

I slutet av året gjordes även en informationsinsats om giftfri miljö i förskola och skola. Nämnden har köpt in en webbaserad utbildning i syfte att öka kunskapen om hur verksamheterna kan bli mer kemikaliesmarta. Ett vykort togs fram för att informera om utbildningen och information publicerades också på uppsala.se och utförrarwebben.

Mindre informationsinsatser omfattar bland annat nya instruktionsblad för radonmätningar i förskolor och skolor. Detta genomfördes för att underlätta för skolorna, ge svar på vanliga frågor samt att skicka med vid förelägganden.

En informationsinsats gjordes även gällande uppsökande bostadstillsyn för att informera boende om rätten till en god inomhusmiljö.

Ett omfattande arbete gjordes även för att ta fram informationsmaterial om lantmäterimyndigheten, för att förenkla för kunden och för att hjälpa hen att göra rätt.

Under sommaren uppdagades det att ett nystartat företag i Uppsala erbjöd livsmedelsföretag en certifiering i form av ett klistermärke som kunde sättas upp i restaurangen. Klistermärket hade en snarlik logga som den som används på Livsmedelskollen och vissa verksamhetsutövare trodde att det var kommunen som låg bakom detta. Eftersom det fanns en risk att detta kunde misstolkas som att kommunen stod bakom certifieringen gjordes en större kommunikationsinsats om detta i form av ett pressmeddelande, inlägg på Uppsala kommuns och näringslivsavdelningens Facebooksidor samt LinkedIn.

Ökad närvaro i sociala medier

Förvaltningen ökade sin närvaro på sociala medier genom flera filmer på Facebook. Exempelvis gjordes film om biltvätt på gatan, om Livsmedelskollen och om att mäta radon i småhus. Förvaltningen hade även lagt upp flera inlägg på Facebook-sidan ”Vi är Uppsala kommun” där medarbetare intervjuades (exempelvis lantmätare och livsmedelsinspektörer).

Aktivt mediearbete

Förvaltningen arbetade mycket aktivt med sitt mediearbete och ökade markant sin synlighet i media. Både chefer och handläggare var talespersoner och sakkunniga i olika aktuella frågor. Det gjordes även mycket förebyggande mediearbete i form av frågor och svar för såväl akuta som återkommande mediefrågor.

Internkommunikation

Under året har förvaltningen arbetat mycket med intern kommunikation. För att öka kommunikationen från ledningen publicerades anteckningar från torsdagsmöten på Insidan och miljödirektören började även med en blogg. Förvaltningen började också presentera nya medarbetare på Insidan.

Resultat för miljöförvaltningens verksamheter

I tabellen nedan redovisas några nyckeltal för miljöförvaltningens avdelningar 2018 med 2017 och 2016 som jämförelse. Under avsnittet Ekonomisk resultat miljö- och hälsoskyddsnämnden återfinns en redovisning av nämndens totala resultat för perioden.

2018 var avgiftsfinansieringsgraden 63 %, så förvaltningen finansieras ungefär till 2/3 av avgifter och till 1/3 av skatter. Det är en liten minskning mot året innan på grund av lägre taxeintäkter från Miljöskydd (viss lantbrukstillsyn sköts upp) och Livsmedel (bland annat på grund av kundförluster för att livsmedelsföretag gått i konkurs). Verksamhetens kostnader minskade 2018 jämfört med året innan, tack vare en hyresrabatt, medan lönekostnaderna ökade.

TOTALT	2016	2017	2018
Taxeintäkter, tkr	37 203	41 931	40 950
Kommunbidrag, tkr	19 064	22 322	23 005
Verksamhetens kostnader, tkr	-57 939	-65 804	-64 842
-varav lönekostnader, tkr	-28 750	-28 429	-30 910
Avgiftsfinansieringsgrad ¹²	64 %	64 %	63 %
Miljöskyddstillsyn	2016	2017	2018
Taxeintäkter, tkr	5 455	6 278	5 622
Kommunbidrag, tkr	3 833	4 119	4 080
Verksamhetens kostnader, tkr	-9 288	-10 398	-9 990
-varav lönekostnader, tkr	-4 432	-4 287	-4 478
Avgiftsfinansieringsgrad	59 %	60 %	56 %
VAHO¹³	2016	2017	2018
Taxeintäkter, tkr	6 489	6 748	8 563
Kommunbidrag, tkr	7 572	8 746	9 704
Verksamhetens kostnader, tkr	-13 959	-15 395	-18 389
-varav lönekostnader, tkr	-6 487	-6 757	-7 958
Avgiftsfinansieringsgrad	46 %	44 %	47 %
Kommunala lantmäterimyndigheten	2016	2017	2018
Taxeintäkter, tkr	14 525	17 424	14 598
Kommunbidrag, tkr	3 203	4 219	3 602
Verksamhetens kostnader, tkr	-19 454	-22 462	-17 206
-varav lönekostnader, tkr	-8 566	-7 971	-7 422
Avgiftsfinansieringsgrad	75 %	78 %	84 %
Livsmedelskontroll	2016	2017	2018
Taxeintäkter, tkr	6 969	7 799	7 462
Kommunbidrag, tkr	3 016	3 326	3 807
Verksamhetens kostnader, tkr	-9 571	-10 942	-11 323
-varav lönekostnader, tkr	-4 589	-4 609	-5 209
Avgiftsfinansieringsgrad	73 %	71 %	66 %
Tillståndsenheten	2016	2017	2018
Taxeintäkter, tkr	4 610	5 331	4 705
Kommunbidrag, tkr	377	511	471
Verksamhetens kostnader, tkr	-4 987	-5 842	-5 130
-varav lönekostnader, tkr	-2 277	-2 363	-2 006
Avgiftsfinansieringsgrad	92 %	92 %	92 %

¹² Avgiftsfinansieringsgraden utgörs av taxeintäkter dividerat med verksamhetens kostnader.

¹³ VAHO står för avdelningen för enskilt vatten och avlopp, hälsoskydd, områdesskydd samt samhällsbyggnad och miljöövervakning.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och uppdrag samt uppdrag vid sidan av verksamhetsplanen

Arbetet med inriktningsmål och uppdrag samt uppdrag vid sidan av verksamhetsplanen har i stort sett genomförts som planerat. Nämnden har bidragit helt eller i hög grad till kommunfullmäktiges inriktningsmål. Den övervägande delen av de uppdrag som är tillämpliga för nämndens verksamhet har genomförts under året, se rapport *Uppföljning av verksamhetsplan 2018*.

Ekonomiskt resultat miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förvaltningens resultat för januari-december 2018 uppgår till 12 tsek och uppnår budget.

Utfallet ligger inom prognosspannet om 272 tsek med en osäkerhet på +/- 400 tsek.

Alla avdelningar uppnår sina resultatmål.

Avvikelsen mot prognos beror på en feldömd semesterlöneskuld och mindre tillsyn mot lantbruk än antaget, samt något högre kundförlust (kunder som har gått i konkurs) inom livsmedelskontrollen.

Resultattabell miljö- och hälsoskyddsnämnden

	Utfall 181231	Budget 181231	Avvikelse	Helårs- prognos	Helårs- budget
Taxor och avgifter	40 949,6	42 618	-1 668,4	39 735,4	42 618
Försäljning verksamhet och entreprenader	674,0	2 172	-1 498,0	1 417,5	2 172
Kommunbidrag	23 006,8	23 006,8	0	23 006,8	23 006,8
Bidrag	273,8	0	273,8	149,2	0
Övriga intäkter	0	0	0	0,6	0
Summa intäkter	64 904,2	67 796,8	-2 892,6	64 309,5	67 796,8
Köp av verksamhet	-11 150,7	-12 046,8	896,1	-11 773,8	-12 046,8
Lön och PO	-42 787,7	-43 696,7	909,0	-41 578,8	-43 696,7
Övr pers. kostnader	-53,6	0	-53,6	-30,2	0
Lokalkostnader	-3 648,7	-3 340,5	-308,2	-3 616,6	-3 340,3
Övr verks. kostnader	-7 200,9	-8 712,8	1 511,9	-7 004,1	-8 712,8
Transf, avskrivningar och finansiella kostn.	-50,6	0	-50,6	-33,2	0
Summa kostnader	-64 892,2	-67 796,8	2 904,6	-64 036,7	-67 796,8
Periodens resultat	12,0	0	12,0	272,8	0

Bilaga 1: Hållbarhetsperspektiven och nationella miljö kvalitetsmålen

Hållbarhetsperspektiven

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bidrar genom tillsyn, kontroller och förrättningar till de tre hållbarhetsperspektiven; social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Ekologisk hållbarhet

Fyra av förvaltningens verksamhetsområden arbetar utifrån miljöbalken och bidrar tydligt till ekologisk hållbarhet.

Miljöskydd omfattar tillsyn av miljöfarliga verksamheter och bidrar till att minska utsläpp av miljöfarliga ämnen. Tillståndsprövning och tillsyn av vatten och avlopp (VA) bidrar till minskad övergödning och skydd av grund- och dricksvattnet. Områdesskydd (OS) omfattar tillsyn av strandskydd och naturreservat och bidrar till att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten samt att trygga allas tillgång till stränder och andra naturområden. Samhällsbyggnad och miljöövervakning (SHB) bidrar till en hållbar stadsplanering och landsbygdsutveckling och övervakar luftkvaliteten i kommunen.

Social hållbarhet

Social hållbarhet omfattar mänskliga rättigheter med exempelvis förvaltningens ansvar som arbetsgivare och vårt ansvar att som kommunal myndighet säkerställa demokratiska värden. En särskild aspekt av mänskliga rättigheter är barns rättigheter eftersom barn är extra skyddsvärda.

Arbetsgivaransvaret bidrar till att ge medarbetarna möjlighet att utvecklas i arbetet och skapa balans mellan arbete och fritid. Arbetsvillkor, arbetsmiljö och personsäkerhet är viktiga frågor och vi värderar jämställdhet, mångfald och fackliga rättigheter.

Förvaltningens myndighetsutövning säkerställer demokratiska värden så som rättssäkerhet och likhet inför lagen. Myndighetsservicen bidrar till att uppfylla nämndens serviceskyldighet och upprätthålla offentlighetsprincipen genom tillgång till allmänna handlingar och att ge råd och service till medborgarna.

Alla förvaltningens verksamhetsområden utom den kommunala lantmäterimyndigheten bidrar till att säkra människors hälsa. Miljöskydd bidrar till att minska utsläpp av miljöfarliga ämnen. Hälsoskydd bidrar till en hälsosam miljö och hälsa för barn, unga och äldre genom tillsyn av förskolor, skolor och äldreboenden. Områdesskydd upprätthåller allemansrätten och tryggar tillgång till stränder och andra naturområden. Samhällsbyggnad och miljöövervakning bidrar till en hållbar stadsplanering och landsbygdsutveckling och övervakar luftkvaliteten i kommunen. Livsmedelskontrollen bidrar till att alla ska ha tillgång till rent dricksvatten och säkra livsmedel. VA (Enskilt vatten och avlopp) skyddar grund- och dricksvatten.

Tillståndsprövning och tillsyn av alkohol, tobak, receptfria läkemedel och e-cigarett bidrar bland annat till en ansvarsfull alkoholserving.

Av förvaltningens avdelningar bidrar speciellt Hälsoskydd till barns rättigheter genom tillsyn för att säkerställa att barn i förskolor, skolor och fritidshem har en hälsosam inomhusmiljö. Livsmedelskontroll och VA bidrar till att barn ska ha tillgång till rent dricksvatten och säkra livsmedel. Tillståndsenheten skyddar barn och unga från att komma i kontakt med alkohol och tobak. Genom Samhällsbyggnad och miljöövervakning bidrar förvaltningen till hållbar stadsplanering och bevakar då bland annat storlek på planerade förskolegårdar.

Ekonomisk hållbarhet

Alla förvaltningens avdelningar kan bidra till näringslivsutveckling och hjälpa verksamhetsutövare och privatpersoner att ta ansvar för sin hållbarhetspåverkan. Här har vi valt en snävare definition av ekonomisk hållbarhet och då är det enbart den kommunala lantmäterimyndigheten som tydligt bidrar till ekonomisk hållbarhet.

Lantmäterimyndigheten bidrar till ett hållbart samhällsbyggande och ekonomisk utveckling genom att skapa förutsättningar för att bebygga och utveckla fastigheter och samhällets infrastruktur, köpa, äga och sälja fastigheter samt söka, hitta och använda geografisk information och fastighetsinformation.

I tabellen nedan anges vilket område som bidrar till vilket hållbarhetsperspektiv.

	Ekologisk hållbarhet	Social hållbarhet			Ekonomisk hållbarhet
	<i>Miljö- och klimatfrågor</i>	<i>Mänskliga rättigheter</i>	<i>Barns rättigheter</i>	<i>Människors hälsa</i>	<i>Hållbar ekonomi</i>
Miljöskydd	X	(X)		X	
VA	X	(X)	X	X	
OS	X	(X)		X	
SHB	X	(X)	X	X	
Hälsoskydd		(X)	X	X	
Tillstånd		(X)	X	X	
Livsmedel		(X)	X	X	
Lantmäteri		X			X
Myndighet		X			
Arbetsgivare		X	X	X	

Nationella miljö kvalitetsmål

I Sverige och Uppsala är miljö- och klimatfrågorna fortsatt centrala för en hållbar utveckling. De 16 nationella miljö kvalitetsmålen utgör här en viktig utgångspunkt och Uppsala ska bidra till att de uppnås. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll i det arbetet och bidrar till måluppfyllelsen genom tillsyn, kontroll och förrättningar. Nämnden har därför satt upp en riktlinje att de nationella miljö kvalitetsmålen, i alla delar där det är möjligt, ska vara styrande för nämndens prioriteringar, bedömningar och remissvar.

I tabellen nedan anges vilken typ av tillsyn som bidrar till vilket miljö kvalitetsmål.

Nationella miljö kvalitetsmål	Miljöskyddstillsyn	Tillsyn VA och områdesskydd	Hälsoskyddstillsyn
1. Begränsad klimatpåverkan	X		X
2. Frisk luft	X		X
3. Giftfri miljö	X	X	X
4. Säker strålmiljö	X		X
5. Ingen övergödning	X	X	
6. God bebyggd miljö		X	X
7. Skyddande ozonskikt	X		
8. Grundvatten av god kvalitet	X	X	
9. Levande sjöar och vattendrag	X	X	
10. Bara naturlig försurning	X		
11. Myllrande våtmarker		X	
12. Levande skogar		X	
13. Ett rikt odlingslandskap	X	X	
14. Ett rikt växt- och djurliv		X	
15. Storslagen fjällmiljö			
16. Hav i balans samt levande kust och skärgård			